

BULGARİSTAN MÜSLÜMANLARININ DİNİ TEŞKİLATLARINI VE KURUMLARINI DÜZENLEYEN NİZAMNAME *

Doç.Dr.Hüseyin MEMİŞOĞLU

Bulgaristan Müslümanları, diğer ülkelerdeki Müslüman toplulukları gibi, yaşadıkları yerlerde birçok dini örgütler ve kurumlar oluşturdular ve onları asırlar boyunca yaşatmaya muvaffak oldular. Bu dini örgütleri şehirlerdeki Müslüman cemaat teşkilatları ile köylerdeki camilere yardım heyetleri, kurumları ise Başmüftülük, müftülükler ve camiler oluşturuyordu. Bulgaristan müslümanların kadılık denilen şeriat mahkemeleri de vardı. Osmanlı İmparatorluğu döneminde kurulan bu dini teşkilatlar ve kurumlar varlıklarını Bulgar idaresi döneminde de devam ettirdiler. Onların statüleri ve faaliyetleri çeşitli yasalar ve antlaşmalarla teminat altına alındı. 1895 yılında Bulgar Hükümeti ilk olarak Bulgaristan Müslümanlarının dini örgütleri konusunda 33 maddelik geçici bir Nizamnameyi kabul etti. Nizamname 15 Eylül 1895'te Prens'in 63 numaralı emirnamesiyle tasdiklenerek yürürlüğe girdi. "*Müslüman İdare-i Ruhaniyyelerine Dair Talimatname*" adını taşıyan bu yönergeyle, Bulgar Hükümeti müftülüklerin ve vakıf heyetlerinin görevlerini tespit etti.¹ Bu geçici yönerge Bulgar Çarlığı'nın kuruluşuna kadar yürürlükte kaldı.

1908 yılında Bulgaristan bağımsızlığını ilan etti ve Çarlık oldu. Bulgar bağımsızlığının onaylanması amacıyla Osmanlı Hükümeti ile Bulgaristan arasında 19 Nisan 1909 tarihinde İstanbul'da bir protokol imzalandı. Protokole Bulgaristan Müslümanlarının müftülükleriyle ilgili olarak 8 maddelik bir de sözleşme eklendi. Bu sözleşme ile Bulgaristan'daki müftülüklerin statüsü ve görevleri belirlendi. Sözleşmeyle Sofya'da bir Başmüftülüğün bulunması ve onun Bulgaristan'daki müftülerin dini ve hukuki işleri konusunda İstanbul'daki Meşihat Makamı ve Bulgaristan Mezhepler Bakanlığı ile ilişkilerinde aracılık yapma görevi öngörüldü. 1909 tarihli Türk-Bulgar Sözleşmesi Başmüftülüğe bütün Bulgaristan Müslümanları üzerinde denetim ve kontrol yetkisini de veriyordu. Bulgaristan'daki müftülerin işlemlerini, cami, mescid vs. gibi İslam dini kurumlarını, kurumların imam, hatip, müezzin

gibi görevlilerini ve mütevellî heyetlerini kontrol ve teftiş etmek Başmüftülüğün görevine veriliyordu. Başmüftü, nikâh, boşanma, vasiyet, miras, yetim mallarının yönetimi gibi konularda müftülere tavsiyelerde bulunabiliyordu. Aynı zamanda Başmüftülüğe Bulgaristan'daki İslâm vakıfları, müslümanların eğitim-öğretim kurumları üzerinde de yetki ve görev veriliyordu.²

Balkan Savaşlarından sonra 29 Eylül 1913 tarihinde İstanbul'da Osmanlı Devleti ile Bulgaristan arasında Barış antlaşması imzalandı. Bu antlaşmanın 2 numaralı ekini oluşturan Bulgaristan müftülükleri ile ilgili yeni bir Sözleşme de aynı tarihte İstanbul'da imzalandı. Bu belgeyle Bulgaristan'daki müftülükler örgütü yeniden düzenlendi. 1909 sözleşmesinin tekrarı niteliğindeki bu yeni belgede, Bulgaristan müftülükler örgütünün Başmüftülükçe hazırlanacak bir Tüzükle (Nizamname ile) düzenleneceği de belirtildi. Öngörülmesi olan Bulgaristan müftülükler tüzüğü 23 Mayıs 1919'da Çar İradesiyle onaylandı. 26 Haziran 1919 tarihli ve 65 sayılı Bulgar resmi gazetesinde "*Bulgar Çarlığı Dahilinde Müslüman Müessesat-ı Diniye, İdare ve Teşkilatı Nizamnamesi*" adıyla yayımlanarak yürürlüğe girdi.³

Bu tüzük Bulgar resmi gazetesinde yayımlandıktan sonra Müessesat-ı Diniye ve Vakfiye Müdürü Mehmet Celil tarafından Türkçe'ye tercüme edilip Çiftçi Birliği Matbaasında 10 Nisan 1920'de basıldı. Bunun Türkçe ve Bulgarca ikinci baskısı 1924 yılında Sofya'da "*Fatinov*" Matbaasında yapıldı.

* Bulgaristan Çarlığı dahilinde Müslüman Müessesat-ı Diniye, İdare ve Teşkilatı Nizamnamesi (Ustav za Duhovnoto Ustroystvo i Upravlenie na Müsülmante v Tsarstvo Bulgariya), Sofiya, 1924.

1. Mühâcir, s.38, 30.04.1910, s.39,4.05.1910.

2. Osman Keskioglu, *Bulgaristan'da Türkler*, Ankara, 1985, s.39-40.

3. Bilâl N.Şimşir, *Bulgaristan Türkleri*, Ankara, 1986, s..68-69.

189 maddeyi kapsayan bu tüzük aşağıda belirtilen bölümlerden oluşmaktadır:

- I. Genel hükümler,
 - II a. Cemaati İslamiye Heyetleri,
 - b. Cemaati İslamiye Encümenleri,
 - c. Cemaati İslamiye Encümenlerinin vazife ve selâhiyeti,
 - d. Cemaati İslamiye bütçeleri,
 - e. Encümenlerin kasaları ve hesapları,
 - f. Cemaati İslamiye kalem odası,
- III. İbadethaneler, hademe-i ilmiye ve be-deniyesi,
- IV. İbadethaneler ve dini ayinler,
 - V a. Müftü ve müftü vekilleri,
 - b. Müftü ve müftü vekâletlerinin kalem odaları,
- VI a. Başmüftülük,
- b. Başmüftülüğün kalem odası,
- VII. Şeriye mahkemeleri,
- VIII. Vakıflar,
- IX. Son hükümler.⁴

Bu hükümlerden de görüldüğü gibi, tüzük Bulgaristan Türk-Müslüman azınlığın yalnız Müftülüklerini değil, aynı zamanda bütün dini teşkilatlarını ve kurumlarını düzenlemektedir. Ayrıca bu tüzük Bulgaristan Türk-Müslüman azınlığı hakkında o tarihe kadar yayınlanmış en ayrıntılı tarihi bir belgedir.

Tüzüğün "Genel hükümler" bölümünde Bulgaristan'da yaşayan Müslümanların dinlerinde ve ayinlerinde serbest oldukları belirtiliyor ve şöyle deniliyor:

"Madde 1- Bulgaristan Çarlığı dahilinde mütemekkin (sürekli oturan) veyahud muvakkaten mukim bilcümle Müslümanlar, Bulgar tabaasından olsun, ecnebi tabiyetini haiz bulunsun icrai ayinde kavanini meriyyeyi ve bu Nizamnameyi ihlal etmemek şartıyla hürriyet-i diniyeden istifade ederler.

Madde 2- Hiçbir Müslüman kanaati diniyye sebebiyle herkes için muta olan kavanin ve nizam-ı meriye ile bu Nizamname ahkâmını icradan imtina edemez".⁵

Bulgaristan Müslümanlarının din ve mezhep işleri, Bulgaristan Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığının denetimi altında, bu tüzüğe göre, Başmüftülük, müftülükler, müftü ve müftü vekilleri ve şeriye mahkemeleri tarafından yürütülüyordu. Başmüftü ve müftülüklerin yazışmaları Bulgarca yapılıyor, yalnız İslam cemiyetlerin yazışmaları ve muhasebeleri Bulgarca ve Türkçe yürütülüyordu. Baş-

müftü ve müftülüklerin şeriatla ve ilamlarla ilgili yazışmaları ise Türkçe yapılıyordu, ama bunların da Bulgarcaya çevirileri isteniliyordu.⁶

"Genel hükümler" bölümünde yukarıdaki noktaları belirten tüzük, müftülüklerle ilgili daha birçok hükümleri getiriyordu. Bunlar arasında; Bulgaristan Müslümanlarının dini işlerinin Başmüftü, müftü ve müftü vekillerince yürütülmesi; Müftülerin ve müftü vekillerinin sayıları ve oturacakları yerlerin Bulgaristan Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığınca belirlenmesi; Müftü ve müftü vekillerinin Başmüftünün gerek göstermesi üzerine Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığınca atanması gibi hükümler yer alıyordu. Ayrıca müftü ve müftü vekili adaylarından belli şartlar aranılıyordu. Bu şartlar arasında adayların hüküm giymemiş ve Bulgaristan yurttaş olması, resmi dili konuşabilmesi ve okur-yazar olması, saygıdeğer ve yetenekli olması, otuz yaşını ikmal etmiş bulunması, icazatname yahud "Nüvab"dan şahadetnamesi olması veya Başmüftülükteki Mahkeme Şeriye-i Âliye de imtihan vermiş olması gibi şartlar isteniliyordu. Adaylara ayrıca şu aşağıdaki altı dersten yazılı sınav vermek zorunlu-ğu da getiriliyordu:

1. Dürer,
2. Mecelle,
3. Vesayye ve Feraiz,
4. Münakehat ve Mufarekat,
5. Mahkeme usulleri kanunları,
6. Usuli kitabeti Resmîye ve Sâkki- Şeri.

Bu derslerden yetenekli görülmeyenler müftü veya müftü vekili olarak atanamazlardı. Sınavlardaki başarılarına ve kıdemlerine göre müftüler üç, müftü vekilleri iki sınıfa ayrılırlar ve ona göre maaş alırlardı. Maaşları Bulgaristan Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığı bütçesinden ödenirdi. Müftüler, Bulgar Dışişleri Bakanı tarafından görevden alınabilirlerdi. Müftü ve müftü vekilleri doğrudan doğruya yabancı bir devlet dairesi veya görevleriyle ilişki kuramazlardı. Gerekirse bu ilişkiyi Bulgar Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığı aracılığıyla kurabilirlerdi.⁷

Müftü ve müftü vekillerinin birer bürosu, burada çalışan katipleri, arşivi, defterleri v.s. vardı. Tüzüğün 108-113 maddeleri bu büroları ve kalemeleri düzenlemektedir.⁸

Tüzükte Başmüftü ve onun görevlerine önemli yer verilmektedir. Başmüftü beş yıl için

4. **Bulgaristan Çarlığı Dahilinde Müslüman Muesesat-ı Diniye İdare ve Teşkilatı Nizamnamesi**, Sofya, 1924 s.1,2,3,7,9, 11,12,13,20, 23,25,27, 33,37.
5. **Bulgaristan Çarlığı**...., s.1.
6. **A.g. belge**, s.1-2.
7. **A.g. belge**, s.20-23.
8. **A.g. belge**, s.23-24.

müftü ve müftü vekillerince seçilir, Sofya'da oturur ve Bulgaristan'daki müslüman mezhebinin temsilcisi veya "mürâhhası"dır. Bulgar Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığı, Başmüftü adaylarını inceler, bir liste yapar, bu listeden seçim yapmaları için Müftü ve müftü vekillerini Sofya'ya çağırır, seçim orada, Bulgar müfettişinin huzurunda, gizli oy, açık tasnifle yapılır. En çok oy alan seçilir. Başmüftünün seçildiği, diplomatik yolla, İstanbul'daki Meşihat Makamına duyurulur. Meşihat, Bulgaristan Başmüftüsüne "meşur ve mürasele-i şerîye" verir ve seçimi onaylar.⁹

Tüzük Başmüftülüğün görevlerini de düzenlemektedir. Bu görevler şöyle sıralanmaktadır:

1. Müslümanların dini örgütünün iyi ve muntazam işlenmesini gözetmek,
2. Müslüman hayır kurumlarının gelişmesini ve müslümanların ahlakça yükselmesini gözetmek,
3. Müftü ve müftü vekillerine nezaret etmek,
4. Şeriat hükümlerinin uygulanmasını gözetmek ve bu konuda tavsiyelerde bulunmak,
5. Medreseleri islah etmek, bunlara umum program yaratmak ve Nüvrap okulunun kurulmasına çalışmak.¹⁰

Tüzükte Başmüftünün Bulgaristan Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığınca görevinden alınacağı da hükme bağlanmaktadır. Yani seçimle işbaşına gelen ve seçimi İstanbul'daki Meşihat Makamınca onaylanan Başmüftü istenince yalnız Bulgaristan Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığının bir kararıyla atılabileceği de belirtilmektedir.¹¹

Başmüftülüğün, kalem odası denen bir bürosu bulunuyordu ve burada evrak, yazışma, ve hesap işlerine bakılıyordu. Büro bir naip, bir daire müdürü, bir şerîye başkâtibi, evrak memuru, kâtipler ve hizmetlilerden oluşuyordu. Bu personelin maaşları Bulgaristan Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığı bütçesinin ilgili bölümlerinden ödeniyordu.

Tüzüğün 130'uncu maddesi gereğince 1919 yılında Başmüftülükte "Müessesat-ı Diniye ve Vakfiye Müdüriyeti" adıyla yeni bir Müdüriyet te kuruldu. Bunun teşkilatı ve görevleri bu Nizamnamenin 176-179 maddelerinde ele alındı.¹² Müessesat-ı Diniye ve Vakfiye Müdüriyeti bir Müdür, bir muhasebeci ve üç katipten oluşuyordu. Nizamnamenin 176'ncı maddesi gereğince "Müdüriyet cevâm-i şerîfe müessesatı hayriye-i saireyi ve bunlara meşrut emlak ve akarat vakfiyeyi bunların mürtezikalarını tasnif (cihat-ı) tevzi ve tanzim ile bunların vakfiyelerinde münderiç olan cihatlerle taamulen tercih olunagelen cihatleri ve mürtezikanın evsafı lazimeyi haiz olup olmadığını tetkik eder. Ve cevami-i şerîfe ve müessesatı hayriyenin vakfiyelerine taamüllerine ve cesamitlerine ve mevki-i ehemmiyetlerine göre cihat-ı mezbure hadematı kaç kişi ta-

rafından ifa olunabileceğini tayin ve o kadar kısmı tefrik eder.

Evkaf-ı İslamiye hakkında Büsmüftülükçe yapılması lazım gelen muamelatta mütâleasını beyan ile vakfın heyet-i umumiye ve hususiyesi hakkında talimat ihzar ve itaa ve varidat-ı vakfiyenin meşrut lehlerine sarf edilüp edilmediğini tetkik ve takip eder. Müdüriyet ifa eylediği bütün muamelatını Hariciye ve Mezahip Nezaretine bildirir.¹³ Bu müessesenin kurulmasından evvel Bulgaristan Müslümanlarının vakıflarını ve vakıf emlakını kontrol edecek bir teşkilatı yoktu. Her Cemaati İslâmiye kendi kafasının tartışına göre işler, eline geçirdiği vakıf mallarını fuzuli sarf ederdi. Hatta 1895 yılına kadar Şarkı Rumeli müstesna olmak üzere Bulgaristan'ın birçok köylerinde cemaat idareleri bile tesis etmemiş ve vakıflar pekçok yerlerde tevliyet usulü ile idare olunuyordu. Vidin gibi merkez kasabalarda bile vakıf idaresi birkaç şahsın elinde bulunuyordu. Vakıfların halkın eline geçmesi ancak Müdüriyetin himmeti ile husule gelmiştir. Tevliyet suretiyle idare olunan vakıfların cemaat idaresine geçirilmesi ve vakıf mallarının sevki için âzami gayret ve mücadele yapılmış, Filibe'de Hacı İsmail Bey, Şefik Bey vakıfları, Karanabat'da Sinan Bey vakfı, Aydos'da Hacı Osman vakfı, Rusçuk'da Seyid Paşa tekkesi ve vakfı, Şumnu'da Ahmet Çavuş vakfı v.s. Cemaati İslamiyelere devir olunmuştur. Artık vakıf emlakının satışları evvelki gibi bir çok cami encümenin keyfine bırakılmayarak Müdüriyet tarafından ciddi kontrol altına alınmıştır. Aynı zamanda Müdüriyet emval vakfiyenin himayesi için âzami himmetler sarf etmiştir. Mesela iskân kanunu hazırlanırken vakıfların istisnaiyeti, istimlak kanunu hazırlanırken vakıfların mal ve tarlalarının istimlaktan muhafazası gibi birçok himayelere muvaffak olunmuştur.¹⁴

Nizamnamenin 179'uncu maddesi gereğince Müessesat-ı Diniye ve Vakfiye Müdüriyeti her sene kendi bütçesini hazırlayıp Hariciye ve Mezahip Nezaretine onaya sunuyordu. Aynı maddeye göre "bu bütçedeki fazla varidat her sene Bulgar Milli Bankasına Umumi Müslüman Fondu'na tevdi olunuyordu. Bu sermaye (Umum Müslüman Fondu) talebe ve muallim yetiştirmeye kifayet edecek hadde bâliğ olundukta Başmüftülük nezdindeki Divan-ı Âli-i Şerîyenin kararı ve Hariciye ve Mezahip Nezaretinin tastiki ile bu fondla muayyen miktarda fakir ve yetim islam etfalinin muhtelif mekatibde tahsili temin olunuyordu".¹⁵

9. A.g. belge, s.25-26.

10. A.g. belge, s.26-27.

11. A.g. belge, s.27.

12. A.g. belge, s.33-36.

13. A.g. belge, s.35-36.

14. Rehber, s.150, 29.11.1930.

15. Bulgaristan Çarlığı...s. 35-37.

Bulgaristan Türk-Müslüman azınlığının en yaygın örgütlerinden diğer bir tanesi de "Cemaati İslamiyelerdir." Bunlar ilk olarak Şarkı Rumeli vilayetinde vücuda getirilmiş ve 1881'de hazırlanan "Şarkı Rumeli Cemaat-ı Müslimesi Hakkında Talimatname" ile faaliyete geçirilmiştir.¹⁶ Eski Bulgaristan'da (Kuzey Bulgaristan'da) ise bu örgütlerin faaliyeti 1895 yılında "Müslüman İdare-i Ruhaniyelerine Dair Talimatnamenin" yayınlanması ile başlamıştır. Cemaati İslamiye idareleri hem dini ve hem milli müesseseler olup Türk-Müslüman toplumu ile devlet arasında bir bağ oluşturuyordu. Ayrıca bu örgütler kültürel, siyasi, içtimai, hatta iktisadi cihetlerden Müslümanların varlığı üzerinde amil ve müessir birer müessesedir. Cemaati İslamiye idareleri Müslümanların yaşadığı hemen her köy ve kentte bulunmaktadır. 1919 tarihli "Müslüman Müessesat-ı Diniye İdare ve Teşkilatı Nizamnamesi" Cemaati İslamiye örgütünü ayrıntılarıyla düzenlemektedir. Nizamname "Her Müslüman, mütemekkin bulunduğu mıntıka cemaatı islamiyesinin mecburi azasıdır" der.¹⁷ Yani Bulgaristan'da oturan ve Bulgar yurttaşı olan her Müslüman cemaatın dışındadır.

1919 tarihli Nizamnamenin ikinci bölümü "Cemaati İslamiye Heyetleri" başlığını taşımaktadır. Burada belirtildiğine göre, en az 40 Müslüman ailenin yaşadığı her yerde Müslümanlar Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığının izni ile Cemaati İslamiye Heyeti kurabilirler. Müslüman aile sayısı kırkı bulunmayan köyler ise birleşerek ortaklaşa bir "Cemaat Heyeti" oluştururlar. Ancak birleşecek köylerin merkez olarak benimsenecek köye on kilometreden daha uzak olmamaları gerekir. Birbirinden daha uzak olan küçük köyler ortaklaşa bir "Cemaat Heyeti" seçemezler. "Cemaat Heyeti" kuramayan yerler için, bunların işlerini yürütmek üzere üçer kişilik komisyonlar atanır. Bunlara "üçler komisyonları" denir. Bu komisyonlar seçimle değil, yukarıdan atamayla işbaşına getirilir.

Cemaati İslamiyelerin tüzel kişilikleri vardır. Bu sıfatla onlar taşınır, taşınmaz vakıf mallarına tasarruf edebilirler. Malları işletebilirler, kiraya verebilirler, gelirlerini kullanabilirler, cemaat adına borca girebilirler, cami ve okullara yapılacak bağışları, vasiyetleri kabul edebilirler. Bir cemaati islamiye herhangi bir sebeple dağılırsa, bunun elindeki cemaat emlakı en yakın cemaati islamiyenin tasarrufuna geçer. Bu ikinci cemaat de dağılırsa onun malları Başmüftülüğün tasarrufuna aktarılır. Başmüftülük bu malların hesaplarını inceleyip bağladıktan sonra, parasını Bulgaristan "Müslümanları Genel Fonu"na aktarır.¹⁸

Cemaati İslamiye örgütü Müslüman ailelerinin sayısına göre 5'den 9'a kadar üyeden mürekkep encümenler tarafından idare olunur. Encümenler köyde beş, ilçelerde (kazalarda) yedi ve il-

lerde (sancaklarda) dokuz üyeden oluşur. Encümen üyeleri o çevredeki Müslümanlarca seçilir. Seçimler her üç yılda bir Şubat ayında yapılır. 21 yaşını doldurmuş olan Bulgar yurttaşı Müslümanlar, medeni ve siyasal haklardan mahrum değilse, seçme hakkına sahiptirler. Otuz yaşını doldurmuş olanlar Cemaat Encümenlerine seçilebilirler. Encümen üyeliği adaylarında, Türkçe ve Bulgarca okur-yazar olmak, bulunduğu yerde mal-mülk ve saygın bir kişiliğe sahip olmak gibi şartlar aranır. Medrese veya idadiye tahsili olanlar, mal mülk sahibi olmasalar da encümenlere seçilebilirler.¹⁹ Seçim, Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığınca onaylandıktan sonra kesinleşir. Bakanlıkta kusurlu görülen seçimler bozulabilir ve yeniden seçime gidilir. İkinci kez de seçim yapılmazsa o zaman Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığı Başmüftünün onayı ile İslam Cemaati Encümeni vazifesini ifa edecek 3 kişilik bir komisyon tayin eder ve bu komisyon encümenin bütün yetki ve görevlerini üstlenir. Seçim sonuçları kesinleştikten sonra encümen üyeleri toplanıp kendi aralarından başkan, başkan yardımcısı ve sandık emini olmak üzere üç kişi seçerler. Önceki encümenlerden cemaatin hesaplarını ve gelirlerini teslim alıp göreve başlarlar. Devir teslim tutanaklarından birer suret mahalli müftü veya müftü vekilleri vasıtasıyla Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığına ve Başmüftülüğe gönderilir.²⁰

Encümenler "İslam Cemaatını" temsil ederler, cemaatin mallarını ve işlerini yönetirler. Encümenlerde çoğunlukla alınan kararlar yasal ve geçerli sayılır. Yetkileri içindeki işlerden dolayı encümenlerin cemaate verecekleri zarar ziyandan ve özellikle yolsuzluklardan encümen başkanı, başkan yardımcısı ve sandık emini birlikte sorumludurlar. Encümen başkanı, devlet daireleri ve mahkemeler önünde cemaati temsil eder ve Encümen kararlarını yürürlüğe koyar ve uygular.

Encümen, cami görevlilerinin atanmasını yapar ya da bunların görevlerine son verir, din görevlilerinin atanması için de müftü ve müftü vekillerine önerilerde bulunur, adaylar gösterir, camilerin bakımını sağlar, buralarda çalışanları denetler, ayrıca Bulgaristan Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığının ve müftülüklerin emirlerini yerine getirmek zorundadır. Encümen, gelir gider defteri, protokol defteri, kasa defteri, demirbaş defteri, makbuz defteri, gelen giden evrak defteri tutar. Encümen üyeliği fahridir. Bu görevinden dolayı encümen üyeleri ücret veya maaş alamazlar. Yalnız sandık eminine, hizmetlerine karşılık bir miktar para ödenir.²¹

16. B.A., A.M.T.Z.04; Dosya 13-2, s.1-20.

17. **Bulgaristan Çarlığı** ..., s.3.

18. **Bulgaristan Çarlığı**..., s.2-3.

19. **A.g. belge**, s.3-4.

20. **A.g. belge**, s.5-7.

21. **A.g. belge**, s.6-9.

Encümenler her sene gelir gider sarfiyatını gösteren yıllık bütçeler hazırlarlar. Bütçe tasarımlarını, müftülükler ve Başmüftülük aracılığıyla Bulgar Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığına gönderirler. Bakanlık bütçeyi onaylamazsa encümene geri gönderir, ya da düzelterek bütçeyi onaylayabilir.

Encümen harcamaları bütçedeki bölümlere uygun olarak yapılır, bir bölümden ötekine para aktarılamaz. Okullara ayrılan para, bütçede gider olarak gösterilip, Okul Encümenine aktarılır. Bütçede bir de Yedek Fon bulundurulur. Mali yıl içinde bütçenin bir bölümünde para kalmazsa bu fondan harcama yapılabilir. Bütçe fazlalığı olursa bunun yüzde 80'i Yedek Fona, yüzde 20'si de Bulgaristan Müslümanlarının Genel Fonuna aktarılır. Bu fonlar Bulgar Milli Bankasına ya da Ziraat Bankasına tevdi olunur, ya da paralarla devlet tahvilinin alınır. Cemaat fonları, cemaatin bulunduğu yerdeki yoksullara, yetimlere v.s. harcanır. Bu fonların sarfiyatı müftü veya müftü vekilleri tarafından tasdiklenip, Encümenin esbap mucibeli kararı ile icra olunur.²² Her encümen, bütçesindeki gelir miktarının yüzde 10'unu Başmüftülükte kurulan "Müessesat-ı Diniye ve Vakfiye Müdüriyetine" tefrik ve tahsis eder. Maliye müfettişleri her zaman encümenlerin hesaplarını denetleyebilirler. Encümenler, bir önceki yılın harcamalarıyla ilgili kesin hesaplarını da, müftülükler aracılığıyla, Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığına gönderirler.²³

Her Encümenin birer kalem odası olup, başkanın nezaretinde sandık emini tarafından idare olunur. Sandık emini encümenin zabıtnamelerini tutar, evrak ve dosyalarını tanzim eder ve kalem odasının intizamından sorumludur.²⁴

Yukarıda adı geçen dini örgütlerle birlikte Bulgaristan Müslümanların şeriye mahkemeleri de vardı. Osmanlı İmparatorluğu döneminden miras kalan bu mahkemeler İkinci Dünya Savaşı öncesine kadar varlıklarını sürdürdüler. 1919'da çıkarılan "Bulgaristan Müslümanları Müessesat-ı Diniye, İdare ve Teşkilatı Nizamnamesi" Bulgaristan'daki şeri mahkemelerini de ayrıntılarıyla düzenledi. Hatta konuyla ilgili bir bölüme yer verdi (Yedinci bölüm). Bu bölümde belirtildiğine göre, Bulgaristan'da üç çeşit şeriye mahkemesi vardı:

- 1/ Bidayet şeriye mahkemesi,
- 2/ İstinaf şeriye mahkemesi,
- 3/ Divan-ı Âli-i Şeriye (Yüksek şeriye mahkemesi).

Bu mahkemeler yalnız şeri davalara bakabilirler, öteki davalara bakmaya yetkileri yoktur. Nizamnamede şeriye mahkemelerinin bakabileceklere davalara altı bölüm olarak sıralanmaktadır:

- 1/ Karı koca arasındaki mal davaları ve kişisel davalar,

2/ Ana baba ve çocukları arasındaki kişisel davalarla mal davaları,

3/ Nikâhın feshi davaları,

4/ Fesat nikâh davaları,

5/ Nesep davaları,

6/ Miras davaları (veraset münazaaları).

Şeriye mahkemelerinin bu davalara bakabilmeleri için tarafların buna razı olmaları gerekiyordu. Taraflar şeriye mahkemesine gitmeye razı olmazlarsa davaya öteki Bulgar mahkemeleri bakıyorlardı. Doğal olarak şeriye mahkemeleri yalnız islam dininden olan Bulgar yurttaşlarının yukarıda belirtilen davalarına bakabiliyorlardı.

Bulgaristan'daki her müftü ve müftü vekâletinde birer Bidayet Şeriye Mahkemesi bulunuyordu. Bu mahkemeler tek yargıçlı mahkemelerdi. Bunlarda müftü veya müftü vekilleri hâkimlik görevi yapabiliyorlardı. Fakat bu görevi yapabilmeleri için Başmüftülükten "mürasele-i şeriye" denen bir çeşit yetki almaları gerekiyordu. Ayrıca müftü ve müftü vekilleri bu görevi kendi bölgelerinde yapabiliyorlardı.

Bidayet Şeriye Mahkemelerinin bir derece üstünde İstinaf Şeriye Mahkemeleri bulunmaktaydı. Bunların sayısı 1919 tüzüğünde 3 adet olarak belirtilmektedir. Bunlar Sofya, Rusçuk ve Filibe kentlerindeydi. İstinaf Şeriye Mahkemeleri de tek yargıçlıydı. Bu yargıçlar, Başmüftünün görüşü alındıktan sonra, Bulgar Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığının isteği üzerine, Kral iradesiyle, müftü adayları arasından seçilip atanırlardı. İstinaf Şeriye Mahkemelerinin kadrosu, bir yargıç, bir şeriye kâtibi, bir sandık emini ve bir hademedden oluşuyordu. Bunların masrafları ve personel maaşları Bulgaristan Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığına konan ayrı bir fasıldan ödeniyordu.

"Divan-ı Âli-i Şeriye" denen Yüksek Şeriye Mahkemesine gelince bu Sofya'da Başmüftülükte bulunuyordu ve bir başkan ve iki üyeden oluşuyordu. Başmüftü, bu Yüksek Şeriye Mahkemesinin başkanıydı. Başmüftünün yokluğunda Başmüftü naibi de bu mahkemeye başkanlık edebiliyordu. Atamayla işbaşına gelen iki üye yargıçtan, medeni ve siyasi haklardan yoksun, ya da herhangi bir suçtan dolayı hüküm giymiş olmamak, Bulgaristanlı olmak ve Bulgarca bilmek, dindaşları arasında saygınlığı olmak, otuz yaşını bitirmiş olmak, icazatname veya Nüvva okulundan diploma almış olmak, Yüksek Şeriye Mahkemesi önünde sınav vermiş olması gibi şartlarla birlikte hukuk öğrenimi görmüş olmaları şartı da aranıyordu.

22. A.g. belge, s.10-11.23.

23. A.g. belge, s.11-12.

24. A.g. belge, s.12-13.

Şeriye Bidayet ve İstinaf mahkemeleri, davalara bakıp hüküm verdikleri halde, Yüksek Şeriye Mahkemesi davalara bakmaz, yalnız verilen kararlarda şeriat hükümlerinin tam olarak uygulanıp uygulanmadığına bakardı. Bilhassa boşanma ile ilgili kararların tümünü gözden geçirirdi. Taraflar, Bidayet şeriye mahkemesinin vereceği kararlara itiraz edebilirlerdi. O zaman dava şeriye istinaf mahkemesine havale edilir ve orada yeniden görülüp karara bağlanırdı. Ancak önemsiz davalar, Bidayet şeriye mahkemelerinde kesin karara bağlanırdı. Bunlar üst mahkemeye gönderilemezdi. İstinaf mahkemesi, bidayet mahkemesinden kendisine havale edilen davaları yeniden karara bağlayabildiği halde, Yüksek Şeriye Mahkemesi, davalara yeniden bakmaz, ancak verilen kararları usul ve esas bakımından bozabilirdi. Yüksek Şeriye Mahkemesinde şeriatla ilgili bir tereddüt veya bu mahkeme üyeleri arasında anlaşmazlık çıkarsa, o zaman Başmüftü, Meşihat Makamına başvururdu.

Şeriye mahkemeleri, bir yandan İstanbul'da Meşihat Makamına, öte yandan da Bulgar hukuk sistemine bağlıydılar. Bulgar hukuk sistemi içinde Şeriye mahkemelerinin yasal bir yeri vardı. Özellikle "*Bulgar Hukuk Mahkemeleri Usulü Kanununun*" birçok maddesi, Bulgaristan'daki şeriye mahkemeleri için de geçerliydi. 1919 tarihli tüzük, bu maddeleri teker teker sayıyordu. Şeriye mahkemelerinin verecekleri kararlar, yetkili Bulgar makamlarınca uygulanırdı. Bulgar makamları, şeriye mahkemelerinin kararlarını, Bulgar mahkemeleri

kararları gibi geçerli saymak ve uygulamakla yükümlüydüler.

Şeriye mahkemeleri üyelerinin ve personelinin maaşları Bulgaristan Dışişleri ve Mezhepler Bakanlığı bütçesinden ödenirdi. Bu Bakanlık, müfettişler aracılığıyla şeriye mahkemelerini denetledi. Yalnız din işleriyle ilgili konularda şeriye mahkemeleri Başmüftülükçe teftiş edilirdi.²⁵

1919 tarihli Nizamnamenin hükümleri özetle bunlardır. Tabii bu hükümlerde bir çok sakat noktalar ve eksiklikler vardır. Bunlar 1929 yılında Sofya'da toplanan Bulgaristan Türk-Müslüman azınlığın Birinci Milli Kongresinde dile getirildi ve madde madde saptanıp Bulgar hükümetine sunuldu. Fakat Bulgar Hükümeti Türk-Müslüman azınlığın dile getirdiği istekleri yerine getirmede hiç özen göstermedi. Tersine kongrede sunulan istekler rafa kaldırıldı. Bulgaristan Müslümanları senelerce bu isteklerin icra edilmesini bekledi, ama ne yazık ki ümitler boşa gitti. 1944 yılında komünistlerin iktidara gelmesiyle 1919 tarihli Nizamname ile verilen haklar da Türk-Müslüman azınlığın elinden alındı. Bu kısıtlamalar 45 yıl sürdü. 1989 yılı sonunda komünist diktatör rejimin yıkılması ile Bulgaristan Müslümanlarının dini teşkilatlarını ve kurumlarını yaşatacak yeni bir dönem başladı. Bu yeni şartlar içinde Bulgaristan Müslümanları dini örgütlerini ve kurumlarını faaliyete geçirmek için çalışmalarını sürdürmektedirler.

25. A.g. belge, s.28-32.

بلقارستان مسلمانلاری مؤسسات دینی
اداره و تشکیلاتی
نظامنامهسی

سا ۲۳۱ مایس ۱۹۱۹ تاریخلی و ۱۲ نومبرلی لایحه چیری ایله
تصدیق اولانلوق حکومت جیرده سنک سا ۲۱۱-جوزیرانی
۱۹۱۹ تاریخلی نجهتهده نشر اولموشور .

مور قیاده و فوطیونوف ، منشیسی تورک ، قسی
سنیه
۱۹۲۴

نظامنامه

بلاغستان خزانى واخذده مسلمان باساست دینیه
داره و تشکلاتى نظامنامه پور .

مواد عمومیہ

۱ ماده — بلاغستان خزانى واخذده مسلمان [] و باحدود موقفہ
مقیم باجزایہ مسلحان باعازر سیمہستان اولسون ، اجتنابى تابعیتى حائز بو-
لوسون اجرائى آیینده قوانین سرعیى و بو نظامنامه من احلال اعمهلمک
شرطیه حریث ناپهمن استفاده ایدوز .

۲ ماده — هیچ بر مسلمان قناعت دینیه سبابه هرکس ایچون مطاع
اولان قوانین و نظامت مرعیه ابه بو نظامنامه احکامى اجر ادان امتناع
ایده سر .

۳ ماده — مسلمانلرک اداره دینیه و امور مذهبیلى خارجیه و
مذاهب نظارتیک مراقبه عالیسى تختمده لیسو نظامنامه کوستریلان دوا
تر و مامورین ابه اداره اولوزور . مالبه تا بد جیبت مالبه نظارت سیدویوان
حسابت طرفندن مراقبه ایدیلر .

۴ ماده — باغلاستاندهک مسلمانلرک شرعه متعلق معاملات اداریه
و حقوقبارى بو نظامنامه احکامى موحیدجه پیش منقبک ، منقبکله
منقى و منقى وکانتارى و جاگ شرعیبار طرفندن اداره اولوزور .

۵ ماده — پیش منقى ، منقبیلر ، منقى و کانتارى و دوائر مذهبیلهک
باجزایه مامورین و وظیفه دارلری وظائف مودوعه لیسو خصوصتده ، خارجیه
[] دانش سوریده باریده عقیده اوله قریق ذرت ایدیلر (مسلمان)
دیغیلر . اقومه تشکین ، آمبوی قوللا سیمه جده .
مترجم

У С Т А В Ъ

за духовното устройство и управление на
мюсюлманитѣ въ Царство България.

ГЛАВА I.

Общи положения.

§ 1. Всички мюсюлмани, живущи постоянно или временно въ царството, били тѣ български подданици или чужденци, се ползуватъ съ свобода на вѣроизповѣданieto си, стига изпълнението на обрѣдитѣ да не нарушава действующитѣ закони и предписанията на тоя уставъ.

§ 2. Никой мюсюлманинъ не може, поради религиозни убеждения, да отбѣгнува отъ изпълнението на действующитѣ и задължителни за всѣкито закони и разпоредби на тоя уставъ.

§ 3. Въ духовно-административно и вѣроизповѣдно отношение мюсюлманитѣ се управляватъ отъ предвиденитѣ въ тоя уставъ органи и власти подъ върховния надзоръ на Министерството на Вършитѣ Работи и на Изповѣданията, а въ финансово отношение, подъ контрола на Министерството на Финанситѣ и Върховната Сметна Палата.

§ 4. Въ вѣроизповѣдно-административно и сѣдебно отношение мюсюлманитѣ въ царството се управляватъ отъ главно мюфтийство, мюфтийства, мюфтийски намѣстничества и духовни сѣдийща, съгласно постановленията на тоя уставъ.

§ 5. Главнитѣ мюфти, мюфтинитѣ, мюфтийскитѣ намѣстници и всички длъжностни лица въ вѣроизповѣданничето

۳

لوب عینی صفتنه، تعریفه، مشروط و غیرمشروط پرتلان همه و وصیتیری قبول ایدہ، ایبرہ.

۹- ماده — انراض ایدن جامع اسلامیزه لومالی ال یاقین بولان جامع اسلامیزه تک تصرفه کنر بو ایکیتی ده منقرض اولورسه بو اموال باش منقیلاک تحت تصرفه کوب باش منقیلاکجه اموال مذکوره لک حسابیری تدقیق و قطع اولدورق عموم بانارستان مسلمانی فوایدنه کجریلایر .

۱۰- ماده — خانگی مدعیه و ظریفه منسوب اولورسه اولسون عمر

مسلمان منکی بولندی منقنه جامع اسلامیزه تک مجبوری اعضاسیدر .
(*muhtemelen c. c. a. r. edeği*)

ب- ایکیتی فصل — جامع اسلامیه انجمنلری

۱۱- ماده — هر جامع اسلامیه خانمستک عددی اعتبارله بشدن دو قوزه قدر اعضادن مرکب انجمنلر طر فندن اداره اولور . بو انجمنلر قراده بش ، قضایده یدی ، سنجاقیزده دو قوز اعضادن تشکیل ایدر .

۱۲- ماده — جامع اسلامیه انجمنلری او دائره منسوب مسلمانلر طر فندن انتخاب اولور . علی الماده انتخابلر عموماً سنده بر دفعه نیاط آیدنه انبو نظامنامه احکامی موحیجه خارجیه و مذاهب نظارتی طر فندن تعیین اولان کونده اجرا اولور . اگر بر قاج غیره بر جامع تشکیل ایدیسورسه انتخاب جامع ایچون مرکز اتخاذ اولان عاده اجرا اولور .

۱۳- ماده — بکری بر باشی اکل اجتم حقوق مدنیه و سیاسییه مالک بلغار تبه مستدن اولان عمر مسلمان حق انتخاب مالکمر .

۱۴- ماده — حق انتخاب مالک اولیانلر :

- ۱- اناده حقوقه دکین حقوق سیاسییه و مدنیه دن اسقاط اولانلر .
- ۲- بلغارستان حکومتک اتقی اوله برق اجتی دولت بخدمته کیرنلر .
- ۳- محجوز و تحت وصایته بولانلر .
- ۴- دواتر باده ده دینجی مقید بولانلر .

близката ней съседна община. Закрие ли се и тя, тѣ преминаватъ върху Главното Мюфтиство, което ликвидира съ тѣхъ и произведението отъ таа ликвидация превежда къмъ общия фондъ на мюсюлманското въроизповѣданіе въ църквото.

§ 10. Бѣѣки кохамеденчѣ, безъ разлика на коя секта принадлежи, е задължително членъ на мюсюлманската въроизповѣдна община, въ района на която има постоянното си мѣстожителство.

б) Настоятелства на мюсюлманскитѣ въроизповѣдни общини.

§ 11. Всѣка мюсюлманска въроизповѣдна община се управлява отъ настоятелство, състояще се отъ 5 до 9 члена, споредъ броя на семействата, които я съставляватъ, а именно: въ селата отъ 5 члена, въ околийскитѣ градове отъ 7 члена, въ окръжнитѣ градове отъ 9 члена.

§ 12. Настоятелството се избира отъ членоветѣ на мюсюлманската въроизповѣдна община. Редовнитѣ избори ставатъ веднажъ въ 3 години презъ месецъ февруарий, въ день, опредѣленъ съ заповѣдъ отъ Министерството на Външнитѣ Работи и на Изповѣданіята. Изборитѣ се произвеждатъ съгласно постановленията на тоя уставъ.

Когато нѣколко селища образуватъ една въроизповѣдна община изборитѣ се произвеждатъ въ центъра, гдето функционира настоятелството.

§ 13. Избиратели сж всички мюсюлмани, български поданци, които сж навършили 21-годишна възраст и се ползуватъ съ граждански и политически права.

§ 14. Не могатъ да бъдатъ избиратели :

- 1) Осуденитѣ на лишние отъ граждански и политически права до възстановяване на правата имъ ;
- 2) Лица, които сж постъпили на служба на друга държава безъ разрешение на българското правителство ;
- 3) Лицата, поставени подъ сѣдебно запрещение или подъ настойничество ;
- 4) Просяцитѣ, записани, като такива, въ списъцитѣ на административната община ;

9

اصحیح اولونورنی جماعت اسلامیه عیلتی طرفیندن اعضا ایلدیلوب انتخاب هیئت ریئسه یوریلدی .

۱۸ سنده - انتخاب صیاح ساعت ککیزدن ایشام بنه قدر ولسکیز برکون دوام ایلدی . اگر برسیله انتخاب یوم مخصوصنده اجرا اولمه مازسه برهفته صوکرا اکیئتی دئمه نشین اولنور . اگر بو دئمه ده انتخاب اجرا اولمه مازسه خارجیه و مذاهب نظارتی طرفندن اشبو نظامنامه تک ۳۱ نجی ماده سی منتضای اغا اولنور .

۱۹ ماده - هر بر منتخب انتخاب ویشه سینه اعطای رأی ایلدی . رأی اعطای انتخاب ویشه سی ابراز و انتخاب چیدوله اشارت ایلدک صورته اولور . رأی بالذات و حتی اولوق اعطا اولنور .

۲۰ ماده - انتخاب ، انتخاب هیئت طرفندن اداره و اجرا اولنور . قرا جاعت اسلامیه سنده انتخاب هیئت اوپوشینه اعضاسندن بری رئیس ، مسلمان مسلملردن یاخود مرزقه دن اکی ذات اعضا و اوپوشنه تک تحصیلدار کلاجه اوراق ماموری اولوق اووزده تشکیل ایلدی . شهر جاعت اسلامیه انتخاب هیئت قضاوده صلح حاجکی ، سنجاقلرده بدایت حکمه سی اعضاسندن بری رئیس ، اکی بدیه اعطاسیه اکی مسلمان مئم یاخود مرزقه ایضا و بدیه دئره سندن بر مامورده اوراق ماموری اولوق اووزده تشکیل ایلدی .

اخطار : نامزدلر انتخاب هیئت زنده انتخاب کجربانی تقیبا بدیلدی .

۲۱ ماده - انتخاب هیئت انتخابدن اون بش کون اول بدیه بریئسی طرفندن براسرنامه الیه تمین اولنور . و سرنامه مذکوره انتخاب کجرا اوله جتی عمل دهی تمین اولنور .

اخطار : بیک منتخبدن فضا اولان شهرلرده اکی عجمده انتخاب هیئت سی (صندیقی) اولور .

۲۲ ماده - انتخابدن الکیج اوج کون صوکرا اوراق انتخابیه و رأی بیلغوری خارجیه و مذاهب نظارتنه کوندریلدی . مذاهب مدیری

5

следъ което той се подлиса отъ настоятелството и се пред- ставя на председателя изборното бюро.

§ 18. Изборътъ трае само единъ день — отъ 8 часа сутринята до 5 часа следъ пладне.

Ако по некаква причина изборътъ не се извърши, една седмица следъ това се пристъпва къмъ новъ изборъ. Ако и въ тоя день изборътъ не се произведе, Министерството на Външниятъ Работи и на Изповѣданкята постъпва съгласно § 23 на тоя уставъ.

§ 19. Всѣки избирателъ гласува съ избирателната си книжка. Гласуванетоъ става съ представяне на избирателната книжка и отбележаване въ избирателнитъ списъци. Гласува- нето е лично и тайно.

§ 20. Изборитъ се извършватъ и ръководятъ отъ из- бирателно бюро. Въ селскитъ вѣроизповѣдни общини бю- рото се състои отъ: единъ председателъ — членъ на об- щинския съветъ; двама членове — мюсюлмански учители или свещенослужители и единъ дѣловодителъ—секретаръ-бир- ника на общината.

Въ градскитъ вѣроизповѣдни общини бюрото се състои отъ: единъ председателъ — мировия съдия за околийскитъ градове и единъ членъ отъ окръжния съдъ за окръжнитъ градове, четирма членове — двама отъ членоветъ на град- ския общински съветъ и двама мюсюлмани учители или све- щенослужители и единъ дѣловодителъ — чиновникъ при градското общинско управление.

Забележка. Кандидатитъ иматъ право да следятъ за хода на избора при бюрото.

§ 21. Съставътъ на бюрото се назначава съ заповѣдъ отъ общинския кометъ 15 дни преди датата на избора. Въ сщцата заповѣдъ се указава и мѣстото, дето ще се произведе изборътъ.

Забележка. Въ градове съ повече отъ 1000 избиратели има дваъ изборни секции

§ 22. Най-късно 3 дни следъ избора книгата по него, заедно съ бюлетинитъ, се изпращатъ въ Министерството на

V

чинския иметъ. Другитѣ избрани лица оставатъ за членове-свѣдѣтели на настоятелството.

За избора се съставя протоколъ въ 3 екземпляра, по единъ съ които се изпраща чрезъ мюфтийството или мюфтийското намѣстничество на Министерството и на Главното Мюфтийство за сведение.

§ 26. Следъ конституирането си, настоятелството нѣрвема смѣнитѣ и дѣлата на общината отъ старото настоятелство. За случая се съставятъ потребнитѣ актове. Пренеси отъ тѣхъ се изпращатъ, чрезъ мюфтийството или мюфтийското намѣстничество, въ Министерството и Главното Мюфтийство за сведение.

Въ случай че, при предвзвѣнето или отпосле, новото настоятелство открие нѣкои злоупотребления, председателтъ на настоятелството е длъженъ, въ срокъ отъ единъ мѣсець, да донесе за това по надлежния редъ въ Министерството на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията и да поиска ревизия; ако ревизията потвърди донесението, председателтъ е длъженъ, най-късно 15 дни следъ получаване на ревизионния актъ, да възбуди углавно преследване и да заведе граждански искъ противъ бившето настоятелство по законния редъ. Не направи ли това, той отговаря предъ общитѣ сждилища за вредитѣ причинени на общината и углавно като укривател.

§ 27. Наказателнитѣ разпоредби на избирателния законъ иматъ сила и за изборитѣ за настоятелства на мюсюлманскитѣ вѣроизповѣдни общини.

в) Права и длъжности на настоятелствата.

§ 28. Настоятелството ржководи и управлява дѣлата и имотитѣ на вѣроизповѣдната община и я представлява въ всѣко отношение.

§ 29. Настоятелството взима решение по всички въпроси, които сж отъ негова компетентностъ. То отсвара солидарно за решенията, които ощетяватъ интереситѣ на вѣро-

изповѣдникъ. Другитѣ избрани лица оставатъ за членове-свѣдѣтели на настоятелството.

За избора се съставя протоколъ въ 3 екземпляра, по единъ съ които се изпраща чрезъ мюфтийството или мюфтийското намѣстничество на Министерството и на Главното Мюфтийство за сведение.

§ 26. Следъ конституирането си, настоятелството нѣрвема смѣнитѣ и дѣлата на общината отъ старото настоятелство. За случая се съставятъ потребнитѣ актове. Пренеси отъ тѣхъ се изпращатъ, чрезъ мюфтийството или мюфтийското намѣстничество, въ Министерството и Главното Мюфтийство за сведение.

Въ случай че, при предвзвѣнето или отпосле, новото настоятелство открие нѣкои злоупотребления, председателтъ на настоятелството е длъженъ, въ срокъ отъ единъ мѣсець, да донесе за това по надлежния редъ въ Министерството на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията и да поиска ревизия; ако ревизията потвърди донесението, председателтъ е длъженъ, най-късно 15 дни следъ получаване на ревизионния актъ, да възбуди углавно преследване и да заведе граждански искъ противъ бившето настоятелство по законния редъ. Не направи ли това, той отговаря предъ общитѣ сждилища за вредитѣ причинени на общината и углавно като укривател.

§ 27. Наказателнитѣ разпоредби на избирателния законъ иматъ сила и за изборитѣ за настоятелства на мюсюлманскитѣ вѣроизповѣдни общини.

в) Права и длъжности на настоятелствата.

§ 28. Настоятелството ржководи и управлява дѣлата и имотитѣ на вѣроизповѣдната община и я представлява въ всѣко отношение.

§ 29. Настоятелството взима решение по всички въпроси, които сж отъ негова компетентностъ. То отсвара солидарно за решенията, които ощетяватъ интереситѣ на вѣро-

изповѣдникъ. Другитѣ избрани лица оставатъ за членове-свѣдѣтели на настоятелството.

Мюфтийство

Λ

اظہار :اعضائے مجلسین زیادہ سے زیادہ حضور پر ایمان مقررات قانونی عداوتوں اور

۳۰۔ مذکورہ — رئیس و نائبین معاونین ، و کاتب صندوق مہینہ خاندانک ہیئت

والعلمی تشکیل دینے و بوائز انجمن مقررانیک تطبیقندن ، جماعت اسلامیہ

یودجستانک تماماً جنر اساتذین و عمومیتہ جماعت برائیتہ وقوع غولہستی سو

استعمال و عمر کو اصولوں لکھنیک مشوراً مسؤلیندینر .

۳۱۔ مذکورہ — انجمن رئیس عا کج و دوازل و مکچہ جماعت اسلامیہ

تخلیل دینر . رئیس انجمن مقرراتی موقع تطبیقہ تصور و معاملاتی اجرا دینر .

۳۲۔ مذکورہ — انجمن جموع تشریحہ خدمتگاری [] تحقیق و مشاغل دینر

و مرتزقہ تعیینی انجمن اصول و تمام دارمندانہ معنی و معنی و کاتبینہ

نامزدوارانہ دینر . انجمن جموع و معابد مرتزقہ و خدمتگاری تطبیقن ایلہ

جموع و معابدک انتظام و حفظ الصحیحہ موافقتہ نظارت دینر .

۳۳۔ مذکورہ — انجمنلر خارجیہ و مذاہب نظارتیہ باش مقبولک و

مندیوب اولدقلمری معنی و معنی و کابلرینک اوامر و تعلیماتلری وقت و

زیاتیہ تماماً اجراہ مجبوردرلر .

۳۴۔ مذکورہ — مہرر انجمنک آیدمکی دفاتری استعمال ایسی لازمدر .

۱ - واردات و صرفیات دفتر کبری .

۲ - مقررات دفتری :

۳ - قاصہ دفتری .

۴ - دمیر باش دفتری .

۵ - مقبوض دفتری .

۶ - موزونات و مرسولات یومیہ دفتری .

یو دفاترک صحافی نومردانوب بار اولدقلمری ایبلکلہ باغلاقدقلمن صورکرا

معنی و یا معنی و کاتبی طرفندن عیشوم و مصدق اولسی لازمدر .

۳۵۔ مذکورہ — انجمن اعضائے دفتری و مجالس در . جماعتک قاصہ ماملہ معنی

[خدمتگاری ایسی نظامنامہ لک ۶۶ نجی مذکورہ مذکور خدمت

علیہ و بدیندن غیر استیجارا اولان خدمتدر . مذکورہ مذکورہ داخل

خدمتک عمومی نام اولق اولوزرہ مرتزقہ تعیینی قوللائیہ جقمدر . مترجم

2

изпълнения община или кметъ съ протекция на разпоредба-
ните на тоя уставъ.

Забележка. Решениятъ съ законна сила съ взети
въ присутствие на повечето отъ поповината членове.

§ 30. Председатель, по разрешитель и секретарь-
касерть съставляватъ постоянно прикритие на насто-
ятелство. Тъ съ составяетъ съветрини за прилагането на
решенията на настоятелство, въ тельно изпълнение на
бюджетъ на върозисвателата община и изобико за всяка
неределность и злоупотреба съ приходитъ на общининитъ
имоти.

§ 31. Председатель на настоятелството представлява
върозисвателата община и ведитъ интереси предъ адми-
нистративнитъ и съдебни власти. Той туря въ изпълнение
взетитъ отъ настоятелството решения и рязководи дѣлата
на настоятелството.

§ 32. Настоятелството назначава и увольнява джамий-
скитъ служители и представа, по установления редъ, на съот-
ветния мюфтия или мюфтийски намѣстникъ кандидати за
свещенослужители.

То контролира джамийскитъ служители и всички бого-
угодни заведения на общината и бди за реда и хигиената
въ тѣхъ.

§ 33. Настоятелството е длъжно точно и навременно да
изпълнява заповѣдитъ и нарежданията на Министерството
на Външнитъ Работи и на Изповѣданията, на Главното Мюф-
тийство и на инспективния мюфтия или мюфтийски намѣстникъ.

§ 34. Всяко настоятелство трѣбва да води следнитъ
книги: 1) главна приходо-разходна книга, 2) протоколна книга,
3) кассовъ дневникъ, 4) инвентаръ. 5) квантанционна книга и
б) входящъ и изходящъ дневникъ.

Тѣзи книги трѣбва да бждатъ пронумеровани, про-
нумеровани и заверени отъ инспективния мюфтия или мюф-
тийски намѣстникъ.

§ 35. Длъжността членъ на настоятелството е почетна
и безплатна.

Лицето, наговорено съ касовата служба на настоятелството, макаръ и неговъ членъ, може да получава възна-граждение, въ размѣръ най-много 3000 л. годишно отъ общия приходъ на общинскитѣ имоти.

§ 36. Никой членъ на настоятелството не може да на-пустне длъжността си преди да бже формално уволненъ съ заповѣдъ по Министерството на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията. На негово мѣсто министерството назначава оня, който при избора е получилъ най-много гласове подиръ утвърдениитѣ членове.

§ 37. Ако нѣкой членъ на настоятелството не приеме длъжността по уважителни причини, или ако не изпълнява длъжността си, или я изпълнява небрежно, Министерството на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията, по представление на мюфтията или мюфтийския намѣстникъ, го уволнява и замѣства по реда, указанъ въ § 36.

§ 38. Въ случай че бже уволненъ председателтъ, под-председателтъ или секретаръ-касиертъ или пъкъ и тримата заедно, настоятелството, следъ като министерството попълни състава му по гореказания редъ, избира нови такива съгласно § 25.

§ 39. Ако настоятелството съ своитѣ действия нарушава разпореденията на тоя уставъ и ощетява интереситѣ на общината, Министерството на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията, по предложение на мюфтията или инспектора при въроизповѣдния отдѣлъ, назначава друго настоятелство, по реда указанъ въ § 23.

§ 40. Настоятелствата се съобщаватъ съ Министер-ството на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията посред-ствомъ съответния мюфтия или мюфтийски намѣстникъ.

§ 41. Всѣко настоятелство има печатъ и бланка съ дър-жавенъ гербъ и надписъ на български и турски: „Царство България, мюсюлманска въроизповѣдна община. . .“

г) Бюджетъ на въроизповѣдната община.

§ 42. Финансовата година на въроизповѣдната община почва отъ 1 априлъ и свършва на 31 мартъ. За всѣка та-

тхмил оланан ذاتъ анжمن اعظامندن اورا ابرنده اريانات عموميدن سنوي اعظمي اوپوق لويج بيك فرائق مكافات آهه بيلير .

۳۳ ماده — خارجيه و مذاهب نظارتندن اصول دارومونده عزل اسرى اصدار اولدمده انجمن اعظامندن هيچ برز وظيفه نئي تريايدمز . معزولك بريته خارجيه و مذاهب نظارتى منتخب اعظامندن اللجوق راي آتش اولاي آيين ايدر .

۳۷ ماده — اگر انجمن اعظامندن برى معذرت مشروعه ايله وظيفه نئي قبول انجز ، يا خود وظيفه نئي انا انجز ، و يا خود تكامل كوستورسه مفتى ويا مفتى و كيلك عرضى اوزريته خارجيه و مذاهب نظارتى عزتاله بريته ۳۶ نجي مادهه كوستورين اصول موچينجه ديكر نئي تعيين ايدر .

۳۸ ماده — رئيس ، رئيس معاونى يا خود كاتب صندوق امينى يا خود او مجمرندن عزل اولدورسه بالاده كوستورين اصول وجهه [] انجمن اكمال او لندقدن صوركا ۲۵ نجي ماده موچينجه يكدين هيتهذا نيمه انتخاب اولدور .

۳۹ ماده — اگر انجمن كندى افعال و حر كا نيه نظامنامه احكامنى اخلاص ايدر و جماعتك منافعه ارون خسار ايدورسه خارجيه نظارتى مفتى ويا مفتى و كيلك يا خود مذاهب مدير نئي مفتشك تكليفى اوزريته ۲۳ نجي مادهه كوستورين اصول دارومونده ديكر انجمن تعيين ايدر .

۴۰ ماده — انجمن خارجيه و مذاهب نظارتيه ، منسوب اولدوقارى مفتى ويا مفتى و كاتلرى واسطه سه خايزه ايدور .

۴۱ ماده — هر ر انجمنك طرالى بلغارجه و تركيه ازبلى مهر رسيمى و فيرمالى كاغدى واردر . بلغارستان جارائى داخنده — جماعت اسلاميه مى و درد نجي فصل

جماعت اسلاميه بودجه لارى

۴۲ ماده — جماعت اسلاميه ترك سنماليه مى بر نياسندن ابتدائ ايدر ك ۳۱ ماز دمه ختام بولور . انجمنل هر سنه ماليه انجمن وارداك و صرفيات

[۳۷ نجي ماده موچينجه

кава година настоятелството съставява бюджета; проектът за приходите и разходите на общината.

§ 43. До 15 януарий настоятелството на общината приготвява и присъма бюджета-проекта, който въ три екземпляра изпраща на съответния мюфтия или мюфтийски наместникъ. Последния преглежда бюджета-проекта и найкъсно до 1 февруарий го изпраща, при свое мотивирано мнение, въ Главното Мюфтийство, което, най-късно до 15 февруарий съ мотивиранъ докладъ го изпраща въ Министерството на Бъдншнитъ Работи и на Изповѣданията за утвърждение.

Единиятъ екземпляръ отъ утвърдения бюджетъ остава въ министерството, другиятъ у мюфтията или мюфтийския наместникъ, а третия се връща на настоятелството за изпълнение.

§ 44. Ако министерството не утвърди бюджета, поради опущения и неправилности въ него, връща го на настоятелството за повторно разглеждане и поправка или пъкъ, ако времето е късно, само изпраща опущенията и неправилностите и следъ това го утвърждава.

Когато новиятъ бюджетъ не се утвърди до 1 априль до утвърдението му, остава въ сила стариятъ бюджетъ.

§ 45. Всѣка сума отъ бюджета се употребява само за определената цель. Ни една сума не може да се пренесе отъ единъ параграфъ за посрѣщане разходи по другъ §. Забележка. Сумитъ за издръжка на частнитъ мюсюлмански училища въ общината се записват на разходъ и се туратъ на разположение на съответното мюсюлманско училищно настоятелство.

§ 46. Ако въ течение на бюджетната година, сумата по нѣкой § се укаже недостатъчна, тя може да се попълни отъ §. Запасенъ фондъ, който не трѣбва да надминава 5% отъ общата сума на бюджета. Сумата отъ този § може да се пренесе въ други § по разхода само по решение на настоятелството, въз основа на мотивирано писмено изложение на секретарь-каснера.

Отъ §. Запасенъ фондъ не могатъ да се увеличатъ § § за издръжката личния съставъ на служащитъ при на

10
ко-стѣтъ. Бр. Бодже. تنظیم ایدرلی .

۴۳ ماده — ۱۵ کارون نانی بقدر انجمنلر . بوجه لایحه لری احتضار و قبوله اوج نسخه تنظیم ایدرلی علی مفتی ویا مفتی وکالتنه کوندرلر . بولر نه بریباطه قدر مطالبه ایوب اسباب موجهه سیاه باش مفتیکه کوندرلر . باش مفتیکدن اسباب موجهه ایه لاجل التصدیق خارجیه و مذاهب نظام رسته تقدیم اولور . بوجه ترک مصدق نسخله ایدرلی خارجیه و مذاهب نظارنده بر نسخه علی مفتی ویا مفتی وکالتنه قازرق اوججهتی نسخه افاد ایچون انجمنه کوندرلیلر .

۴۴ ماده — اگر خارجیه و مذاهب نظارنی بوجه بی نقایص و اصولستر لکدن ناشی تصدیق ایترسه ایکسجه دفعه تدقیق اولنی اوزره انجمنه اعاده اولور . نایدمدن کالامش ایسه نواقص و اصولستر لکی تصحیح ایه بوجه بی تصدیق ایدر . اگر بیکی بوجه بر نیسناه قدر تصدیق اولمازسه تصدیقنه قدر اسکی بوجه ایه ایفای مسامله اولور .

۴۵ ماده — بوجه ده کی مبالغ یاکنز مقنن عللرینه صرف اولور . قیج و فصلده کی مبلغ دیگر فصلک مصارفی قاریلاش ایچون نقل و صرف اولماز . اختیار . مکتب خصوصیه اسلامیه ایچون اولان تخصیصات صرفیات قسمته قید اولور علی مصارف اسلامیه انجمنک امرینه تحول بولندریلر .

۴۶ ماده — سنه لیه ظرفنده بر فصلک مبلغی کفایت ایترسه احتیاط فصلدن کال اولور . احتیاط فصلی عموم بوجه تک یوزده بیته تجاویز ایتمک لازملر . بو فصلدن دیگر فصللر نقل ، کاتب صندوق امیک اسباب موجهه ایه محرمی ققروی اوزرینه انجمنک قرار ایه اجرا اولور .

احتیاط فصلدن انجمن ، جوامع ، مابدمترزه و خدملر ایه فوق الحاده صرفیات فصللری تربدا اولماه یعنی کئی غیرسمن واردات فصلندن ده بو فصللر تربید اولماز .

۴۷ ماده — حاجت اسلامیه بوجه لرنک فضله وارداتلرنک یوزده

۱۱

کسانی عینی جماعتک فونڈنه و یوزده بکر مہسی بلغارستانک مسلیانورینک مجموعی فونڈنی تشکیلہ تقریباً اولنور . بو فونڈلو باغارملی و یاخوندوزارعت باقمہسنہ تودیع اولنور یاخود بومالداه حکومت نخبویلائی ائتراق اولنور . جانات فونڈلری کندلی دا زہاری داخلہده کی فقرا و ایتام و ساؤہ مسرف اولنور . بو فونڈلرک سر فنیاتی عملی معنی ویا معنی ویکلاری طرز فندن مصدق انجمنک اسباب موجبہلی قرار بیه اجرا اولنور .

بشقی فصل

انجمنلرک تقوڈ و حساباتی

۴۸ ماده — عمر بر انجمن بودجهسنده واردات عمومیسینک یوزده نالونی باش متبیلکده بکی تأسیس اولانان و مؤسسات دینیہ و وثیقیہ مدیریتی ، انجمن تقریب و تخصیص ایدر .

۴۹ ماده — کاتب صندوق امینی بودجه فونڈینجه وارداتی جبلیت و صرف و تسویه ایدر .

۵۰ ماده — جماعت صندوق امینکی مامامہسی ایضا ایدن ذات کرار اعتقادن اولسون کرار خارجدن اولسون انجمن طرز فندن تعیین اولانان مقدار و صورتده کفالت ارانہ ایدر . بو کفالت جماعت ریسپی زدنده حفظ اولنور کفالتنامہلر عملی معنی ویا معنی وکانتندن مصدق ، انجمن قرار بیه اعاده اولنور .

۵۱ ماده — کوی جماعت اسلامیلاری قاسملارنده ایکوز و قسبہ جماعتلری قاسملارنده بشبور لهوان نقد بولندیریلہ ماز . بوندن فضاه واردات باغار مل و یاخود زراعت باغدارلی شمبارلرته فاضل حساب جاری ابله تودیع اولنور .

۵۲ ماده — کاتب صندوق امینی وارداتی وقتہ و زمانیه تحصیلہ و تصویر فنیاتی قانون دائرہسنده اجراءه تمید ایدر .

11

стоятелството, джамитиѣ и богоугоднитѣ заведения, както и § "непревидени разходи".

§ 47. Отъ излишнитѣ по бюджета на вѣроизповѣдната община 80% се взиматъ за фонда на тая община, а останалитѣ 20% служатъ за общъ фондъ на мюсюлманското вѣроизповѣданне въ цѣрството.

Сумитѣ по тия фондове се внасятъ въ Българската Народна или Земледѣлческа Банка или съ тѣхъ се купуватъ български държавни ценни книжа.

Приходитѣ на общинския фондъ се изразходватъ за подпомагане на бедни, сираци и пр. въ района на общината. Разходването на приходитѣ отъ тоя фондъ става съ мотивирано решение на настоятелството, утвърдено отъ респективния мюфтия или мюфтийски намѣстникъ.

д) Каса и отчетность на настоятелството.

§ 48. Всѣко настоятелство предвижда въ бюджета си 10% отъ общитѣ приходи за издръжка на новоустроеното при Главното Мюфтийство . Отдѣление за Духовенството и Вакъфитѣ".

§ 49. Секретарь-касиретьтъ прибира приходитѣ и произвежда и оправдава разходитѣ, съгласно бюджета на вѣроизповѣдната община.

§ 50. Лицето, което изпълнява касовата служба на общината, било то членъ на настоятелството или не, представява гаранция предъ него въ размѣръ и видъ, каквито настоятелството опредѣли.

Гаранцията се сърнява у председателя на общината и се освобождава, по постановление на настоятелството, утвърдено отъ респективния мюфтия или мюфтийски намѣстникъ.

§ 51. Въ касата на селска вѣроизповѣдна община не могатъ да се държатъ повече отъ 200 л., а на градска — повече отъ 500 л. Останалитѣ приходи се внасятъ въ клоноветѣ и агентуритѣ на Българската Народна или Земледѣлска банки на текуща лихвена смѣтка.

§ 52. Секретарь-касиретьтъ се грижи за правилното временно събиране на приходитѣ и законно съобразното произвеждане на разходитѣ.

тоя уставъ, отговарятъ солидарно лицата, които сж решили или одобрили извършването имъ, згедно съ касиера.

е) Канцелария на вѣроизповѣдната община.

§ 60. Вѣско настоятелство има своя канцелария, която се управлява подъ надзора на председателя отъ секретарь-касиера на настоятелството.

Секретарь-касиерътъ държи протоколнитѣ на настоятелството, води вхощата и изхощата пречиска и я групира въ дѣла; пази печата, дѣлата и архивата на настоятелството и отговаря за нередовността въ канцеларията.

За бележка. Всички изходящи писма се подписватъ отъ председателя или неговия заместникъ и секретарь-касиера; телеграмнитѣ се подписватъ само отъ председателя.

ГЛАВА III.

Свещенослужители и служители при молитвенитѣ домове.

§ 61. Вѣско, вѣроизповѣдна община трѣбва да издѣржа, споредъ срѣдствата и нуждитѣ си, свещенослужители и служители при дваминитѣ.

§ 62. Свещенослужители въ мюсюлманското вѣроизповѣдание сж: Имамътъ, Хатибътъ, Мюеззинътъ и Ванзътъ, а служители — Каюмитъ, Торбедаритѣ и пр.

§ 63. За да бжде нѣкой назначенъ за свещенослужител трѣбва:

- 1) да притежава свидѣтелство за завършенъ курсъ на медресе, или най-малко да отговаря на условията, предвидени въ § 64 отъ тоя уставъ;
- 2) да е български поданикъ;
- 3) да знае говорения официаленъ езикъ и да е грамотенъ на него;
- 4) да не е подъ следствие, да не е осжжданъ и лишаванъ отъ граждански и политически права;
- 5) да е съ непорочно поведение (свидѣтелство отъ административната община, къмъ която се числи);
- 6) да се ползува съ почитъ, уважение и довѣрие между съвѣрницитѣ си (свидѣтелство отъ съответната мюсюлманска вѣроизповѣдна община);

Кاتب صندوق امینی ظرفندن اداره اولوز . کاتب صندوق امینی بو انجمنک شیطاناملری طوبور و بازار » و اوراق موردہ و سرسوله معامله سی اغانا و دوسیهلری تنظیم مہرررسی ی دوسیهلری و انجمنک کانکاتوراتی حفظ ایدر . و قور اولطاسک عدم انتظامندن مسئولیمیز .

اختیار: تحریرت مسؤلین رئیس و صندوق امینی ، انفاغ اقاماتلری بالکنکر رئیس امضا ایدر .

اوچنجی باب

عباد بخاندلر خدمه علمیه و بدیهیه سی

۶۱ ماده — هر جائت اسلامیه تک قدرت مالیه و احتیاجی نیستنده خدمه علمیه و بدیهیه بولندیرمسی لازمدر [۱] .

۶۲ ماده — جائت اسلامیه خدمه علمیه خطیب ، امام ، مؤذن و واعظ خدمه بدیهیه قیوم ، تربهدار و سازهدنر .

۶۳ ماده — خدمه علمیه تمیین اولنه بیلیمک ایچون اوصافی آتییه سی جائز اولوق لازمدر :

۱ — مدرسه تحصیلی اکیال ایچیکنده دائر شهادتنامه یاخود لاقبل بو نظانمانمک ۶۴ نجی ماده سنده کورس تبریلن شرطلی جائز بولوق .

۲ — بلنار تبعه سنندن اولوق .

۳ — لسان رسمی نی تکلمه و اوقوروب یازمنه مقنندر اولوق .

۴ — نجح عا کده بولونماق و حقوق سیاسیه و مدیه سندن اسقاطله حکوم اولماق .

۵ — عقیف اولوق (مقید بولندیقی بادیه دائر وسنندن بو خصوصیه دائر شهادتنامه سی بولونوق) .

۶ — مذهب داشلری آراسنده مظهر اعتبار ، حرمت و اعتقاد اولدیقنه دائر علی جماعت اسلامیه دن شهادتنامه سی اولوق .

[۲] خدمه علمیه و بدیهیه تک ایکست بردن مرز قه قهیری قوللا نیایه چقندر .

- 7 — دماغ و ساری خسته لقله ملول اولامق (حکومت خدمتده بولان طیباردن شهادتنامه ارازای) .
 8 — اعضای خارجیستده قضاان بولونامق [۱] .
 9 — لاقفل بکرمی بر یاتی اقال اجیش بولونمق .
 10 — خارجیہ نظارتی طرفدن باش منتبلکده تعیین اولنیش فو-
 میسیون مخصوص حضورتده لازم کای امتحان ویرمیش اولمق .
 اخطار ۱ : مدرسہ تحصیلی اقال اجیش اولانلو بول امتحاندن مفاہتور .
 اخطار ۲ : خدمتہ علمیہ کم امتحاننده خارجیہ و مذاہب نظارتینک
 سرخصی ضمیمہ ناید اولان مفتش حاضر بولنور .
 ۳۴ ماده — خدمتہ علمیہ نامزداری آئینده کم امتحانہ نامیدرلی :

۱ — خطیب و ارموزہ «حالی» دن بش سطرندن آشاغی اولامق اوزرہ تعیین اولنہ جتی عبارہ حرکه اندیریلجک و نورکجه بئجوری اوله رق ترجمہ اندیریلجکدر . هر بر نامزده فقہک عبادات و مناکات قسمندن بشر مشاہ و عقائد و بئجوبدن اوچر مشاہ سؤال اولنور . بونکله برابر هر بر امام و خطیب نامزدینہ بئجوبد اوزرینہ قرآن کریمدن بر عشرتسرایب تلاوت اندیریلرک بئجوبده درجریای و ادا و صداسنک کفایتی دخی نظر دفته آله جقدر .

۲ — مؤذنبوه فقہدن مؤذنبکله ناید بر قاج مشاہ سؤال اولنورکی بئجوبد اوزرینہ قرآن کریمدن بر عشرتسرایب تلاوت اندیریلرک بئجوبده درجہ ریای و ادا و صداسنک کفایتی دخی نظر دفته آله جقدر .

۳ — واعظر «حالی» دن اون سطرندن آشاغی اولامق اوزرہ مناسب مقدار عبارہ حرکه اندیریلجک و ترجمہ اندیریلجک بولرہ قضاک عبادات قسمندن اوچ مشاہ ابله قرآن کریمدن اوچ مشاہ سؤال اولنور .
 اخطار : ۱ — امام ، خطیب و مؤذنبلا آراسنده وقوعوله حق مسائله

[۱] اعجاب و کونوروم . مترجم

- 7) да не страда отъ нѣкой психическа или заразителна болестъ (свидѣтельство отъ лѣкарь на държавна служба) ;
 8) да нема никакви вѣншни физически недостатъци ;
 9) да е навършилъ поне 21 година, и
 10) да е издръжалъ надлеженъ изпитъ предъ особена комисия пр : Главното Ифтийство, назначена отъ министерството.

Забележка. а) Кандидатитъ съ завършенъ курсъ на мадресе се освобождава стъ изпитъ.

Забележка. б) при произвеждане на изпититъ за священослужители, прикѣствува, като делегатъ на министерството съответния инспекторъ.

§ 64. Кандидатитъ за священослужители полагаатъ следних изпитъ:

а) имамитъ и хатибитъ поставятъ знакове върху четиво, най-малко отъ 5 реда, изъ книгата „Халеби“, съдържанието на което предаватъ пажено на турски езикъ. Всѣки кандидатъ отговаря на 5 въпроса по религиозната юриспруденция, относящи се до богослужението и бракосъчетанието, и на три въпроса по богословието и теджевида. При това, всѣки кандидатъ за имаминъ и хатибинъ произнася по единъ „ашри-шерифъ“ отъ Корана и се вѣнчава до колко той спазва интонацията, изисквана отъ теджевида ;

б) на мюеззинитъ се задаватъ нѣколко въпроса по религиозната юриспруденция, относящи се до мюеззинството. При това, всѣки кандидатъ произнася по единъ „ашри-шерифъ“ отъ Корана и се вѣнчава до колко той спазва интонацията, изисквана отъ теджевида ;

в) ваизитъ поставятъ знакове върху четиво, най-малко отъ 10 реда, изъ книгата „Халеби“ и го превеждатъ на турски. Тя отговарятъ и на три въпроса отъ религиозната юриспруденция, относително богослужението и на три други отъ Корана.

Забележка. При конкурсния изпитъ между имаминъ

امتحاننامه عینی درجه‌ی حاضران را حفظ و ترجیح اولیور .

۶۵ - خدمت‌علمیه قوانین محمودمیدان اخطار اوله‌حق فیصه بر پروغرامله اخصاص ، بدیه و احیه قانونلر دن امتحان تابع طویلتاور .

۶۶ - امتحانی ایچون مر نامزد استندسیابه برابر الهی لف خرج لورر ، بو خرجک تصفی امتحان قومبسیونی اعصارلرله تقسیم و تلف دیگرلی خزینه حکومته عائد اولاجقدر .^[۱]

۶۷ - امتحان قومبسیونی مر نامزدک آیری آیری درجه‌ستی کویستور برضبطنامه تنظیم ایدرک لاجل التصدیق برصورت خارجه و مذاهب نظارتنه

کودورر . بو ضبطنامه موچینجه نظارت خصوصی راستحقق سهادنامه‌سی اخطار و پایش مقننیک واسطه‌سیله کسب استحقاق ایش اولابه کویدورر .

۶۸ - خدمت‌علمیه امتحانی سنده رفته تشرین ثانی ده‌اجر اولنور . اخطار : خدمت‌علمیه امتحانی سنده رفته تشرین ثانی ده‌اجر اولنور .

۶۹ - جوامع شریفه منحل و قوعوبلدیجه هیچ بر سر زفه تمین اولمه‌ماز .

۷۰ - جوامع شریفه خدمت‌علمیه جهتک دن منحل و قوعوبلدیجه خدمت‌علمیه نیک ۶۳ - ۶۴ نجی ماده‌لر دن کیشر انظمی حاکم نامزد تمین اولنور .

۷۱ - اگر نامزد منهد اولوب عیبی شراطلار مزمینی حاکم بولنور سه‌علی شینجاق مفتسک مختصر یاریتمده شینجاق جماعت اسلامیه ریسی و علمای مجله‌دن لوج

ذاتله شکل ایدرک باش اعطالی امتحان عینی حضور ندن مسابقه امتحانی اجرا ایدرک احراز تقوی ایدن تمین اولنور . اهلیتمده نسای تقدیر ندن جهت

تحلال ایدن ذاتک اولادی ترجیح اولدور .

۷۲ - امتحان مسله‌سی و رفقا انتخابیه نیک صاغ و جوابلر صولطر نه‌باز یاری .

۷۳ - هر سؤال ایچون اعطادن هریری آیری آیری نوسو وضع ایدر و بو نوسولرک وسطیمی اساس نوسولری تشکیل ایدر . مر امتحان ایچون مفصل

ضبطنامه تنظیم اولنورق مر نامزدک در جموعوقتی کویستور یاری . شینجاق مفتسی بو ضبطنامه اولرینه مساله شریفه تصدیق و امتحان نه‌باز بو نوسولر اراقله

[۱] ایشو آریا شاینامه به مربوط علاووه مر حاجت

хатиничъ, мюезиниъ и пр., ако се укеже еднакъвъв успѣхъ между тѣхъ, предпочита се изпита на „хафъзъ“.

Забележка II. Свещенослужителитѣ подлагатъ изпитиѣ по приложеніе на общитѣ закони: за лицата и за градскитѣ и селски общини, спосредъ изработената за цельта кратка програма.

Забележка III. Зедно с заязлението за изпита си всѣки кандидатъ вноса 50 л. изпитна такса: половината отъ таксата се разпредѣля между членовѣтѣ на изпитната комисија, а другата половина остаез въ полза на държавното съкровище.^{*)}

§ 65. Изпитната комисија съставя протсколъ за резултата отъ изпита, като обозначава успѣха на всѣки кандидатъ по отдѣлно. Препишъ отъ тоя протсколъ се изпраща въ Министерството на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията за утвърждение. Възъ основа на сѣция протсколъ, министерството приготвяла специални свидѣтелства за правоспособность и ги препраща, чрезъ Главното Мюфтийство, на правоимекущитѣ.

Забележка. Изпититѣ за свещенослужители се произведжатъ веднажъ въ годината — презъ месецъ июемврий. § 65. Не се допуща назначаване на джамийски свещенослужителъ или служителъ, безъ да има опредѣлено вакантно мѣсто за такъвъ.

§ 67. Когато се появи вакантно мѣсто за свещенослужителъ, бива назначенъ този отъ кандидатитѣ, който отговаря на условията на § 63 и 64 отъ настоящия уставъ. Ако всѣчки кандидати отговарятъ на поменатитѣ условия, подлагатъ се на конкурсень изпитъ предъ изпитна комисија въ съставъ: председателъ окржния мюфтия и членове — председатели на джамийското настоятелство въ окржния градъ и трима учени (Улеми) отъ окрѣга. Вакантното мѣсто получава лицето, което спечели изпита. При еднакъвъ успѣхъ, предпочита се сина на бившия притежателъ на длъжността.

Въпроситѣ ще се пишатъ въ дѣсно на изпитнитѣ листове, а отговоритѣ въ лѣво. За всѣки въпросъ всѣки членъ отъ изпитната комисија постава белѣжка. За успѣха взема се средъната белѣжка. За всѣки изпитъ се съставя подробень протсколъ, въ който се показва по отдѣлно успѣха на всѣки кандидатъ. На основание на тоя протсколъ, окржния мюфтия издава нуждното мюраселе и, съ всички книжа на издържаніе изпита, изпраща го въ Главното Мюфтийство за утвърждение, следъ което последното препраща цѣлата прѣписка въ Министерството на Външнитѣ Работи и на Изпос-

*) Гледей приурката къмъ настоящия уставъ.

вѣданията. Последното издава удостоверение на назначения свещенослужител и чрезъ окружния мюфтия изпраща го на правоимеющия.

Забележка. Изпитната комисия се назначава и поканва отъ окружния мюфтия, аждето ще се произведе изпита. § 68. Службата на изпитната комисия е почетна. Всѣки кандидатъ обаче, внеся по 5 лева за всѣки членъ на комисията и 10 лева въ полза на училището. Спечелившиятъ курсъ и назначенъ на вакантната длъжностъ, вънъ я отделно въ полза на сѣкровището 40 лева, които окъжжиятъ мюфтия вънеса въ Българската Народна Банка, и 20 лева за издѣлжика на Отдѣленieto за Духовенството и Вакѣфитъ при Главното Мюфтийство.^{*)}

Удостоверението, което Министерството на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията издава на правоимеющия, съ включение на гербовия налогъ, се освобождава отъ всѣкава друга такса.

Забележка. Въ Главното Мюфтийство се води особена книга за движението на свещенослужителския персоналъ. § 69. Заваренитѣ отъ тоя уставъ свещенослужители, които отговарятъ на условията, изложени въ § 63 (безъ пунктъ 10), запазватъ мѣстата си.

Неотговарящитѣ на тия условия, оставатъ на мѣстата си, докато бждатъ замѣстени отъ лица съ опредѣления цензъ.

§ 70. Когато нѣкоя джамийска длъжностъ остане вакантна, тя се дава на онава лице, което, споредъ вакѣфнамето, има право да я притежава. А за джамийски длъжности, които се даватъ безъ вакѣфнаме, се произвежда конкурсень изпитъ, по реда указаанъ въ § 67 на тоя уставъ.

§ 71. Когато единъ притежател на вакѣвска длъжностъ безъ вакѣфнаме умре, безъ да остави пълнолѣтенъ синъ, или ако такъвъ има, но той не е сполучилъ да издѣржи законния изпитъ, длъжността се дава на непълнолѣтния му синъ, който въ такъвъ случай, до пълнолѣтието си и издѣржаване нуждния изпитъ, се замѣства отъ трето лице, което е издѣржало съ успѣхъ конкурсния изпитъ.

Ако умрелиятъ остави нѣколко малолѣтни синове длъжността се задѣржа за най-възрастния измежду тѣхъ.

^{*)} Гледай приурката къмъ настоящия уставъ.

17
 برابر برای تعیین وقت منتخبانکے باش وقتیکہکہ خارجہ و مذاہب نظرستہ
 از سنان ایدر .
 اخطار : عینت انتخابیہ میں منتخبی تعیین ایدرے اور عینتکے

اجرا اولہ جی مجھے دعوت ایدر .

۳۸ بندہ — امتحان عینتی اعطائی و تہذیبی فیضیدر . شوہدرکے

نامزد تر عینت چون بشراف و مکتب منصفہ اولیٰ اعراف اعطا ایدر .

ماتعین قرائوب جهت توجیہ اولان ذاک خیرتہ منصفہ ترق و باش

منتخبان مؤسسات تہذیب و تہذیب مدبریہ منصفہ کبریٰ لقب اعطا ایدر . محلی

ستجاقی منتخبی خیرتہ باند مہلبی ملی یا تہذیبہ تودیع ایدر . [۱]

خارجہ نظر تک کسب استجاقی ایدرے اعطا ایدر کی شہادتنامہ

تہذیب اولان غیر رسم و خرج چن مفاہدر .

اخطار : سر تہذیب تک تعیین و عمل تہذیبہ دائر باش منتخبانکہ بر سہج

خصوص طوبی تہذیر .

۳۹ بندہ — ایشو نظامنامہ صریح الاجرا اولان دن مقدمتہ جهت متصرفی

اولان خدمتہ علمیہ ۶۳ بجی سادہ کی سونجی فقرہ می مستناب اوصافی حاضر

ایسدر وظیفہ لہرہ اقا اولان اولر . اوصاف آفندی حاضر اولان لہرہ ایشو اوصاف

مد کوری جامع ذواتک تعیینتہ تدار اقا اولان اولر .

۷۰ بندہ — جوامع سر فہدہ بر جهت انحلال ایدرکہ جهت وقتنامہ

موجبیہ مستحق اولان ذابہ توجیہ اولان اولر . وقتنامہ می اولان جهت

ایشو ایشو نظامنامہ تک ۶۷ بجی مادہ سہدہ کوسریلن اصول و جہاہ مسابغہ

امتحانیہ توجیہ اولان اولر .

۷۱ بندہ — وقتیہ اہہ مشروط اولان بر جهت متصرف تک وقتنامہ

ذکور اولان کبری قاناز ، یا خود قانازہ الامتحان اثبات اثبات ایدر سہ

جهت ، ذکور اولاد صغیرتہ توجیہ اولان اولر . آ بجی جہتہ صغیر تک اثبات

رشدہ بالامتحان اثبات اعلیہ تہذیبہ بالمسابغہ امتحان قانازان شخص تک اثبات

ثبات تعیین اولان اولر . اگر متواتر اولاد صغاری متعدد اولور سہ جهت

توزیر تک اکر تہ توجیہ اولان اولر .

[۱] ایشو تہذیب نامہ صریح طوبی علاوہ ہر حاجت

§ 72. Когато притежателят на няколко джамийски длъжности, които се дават без вакъфнаме умре и остави пълнолетни и непълнолетни синове, въ такъв случай се постъпва по следния начин: след като се даде, чрез конкурсен изпит, на всеки от пълнолетните синове по една от тях длъжност, останалата длъжност се дава на непълнолетния или еко, сж повече такива, на най-възрастния между тях. Ако пълнолетният синове не сполучат да издържат конкурсния изпит или след като сж го издържали останат още длъжности незаети, въ такъв случай на непълнолетният се раздава, по жребие, по една от най-доходният длъжности. Ако синът е само един, след като му се даде най-доходната длъжност, останалит длъжности се раздават, чрез конкурсен изпит, на всички лица.

§ 73. Не могат да се дадат на едно и сжщо лице длъжности, извършването на които тръба да става едновременно или въ различни времена, но на далечни разстояния — въ единъ и сжщи градъ.

§ 74. Непълнолетният, които продължават своето учение и джамийскит длъжности на които изпълняват други лица като техни заместници, могат да си поискат длъжността, след като издържат изисквания конкурсен изпит и то така: м-езинит сж длъжни да издържат тоя изпит до 21-годишната възраст; а имаит, хатибит и ваизит до 25-годишната възраст.

Забележка. Възпитит въ длъжност духовни лица се ползуват от привилегит на Закона за въоруженит сили.

§ 75. Ония от горепосоченит лица, които, достигнали 15-годишната сж възраст, не продължат своето учение: или, макар че продължават ученieto си, сж пропуснали, без законни причини, да държат изпита въ горепредъленит срокове; или пък които сж се явили на конкурсен изпит, но не сж могли да го издържат, изгубват длъжността, която до тогава се е считала условно тяхна. Въ този случай, длъжността се дава на лицата които сж издържали сж успеъл изпита.

Забележка. Лицата, които заместваат икъой непълно-

72 нде — مشروطيته تصرف اولئيان جهات متعمده متصرفي وفات اندكده كبر و صغير متعدد اولادكوري ترك ايدرسه جهات مذكوره بروجهاتي توجيه اولئور : اولادكاريه سابقه امتحانيه بروجهت توجيه اولئورين صورا قائلان جهات صغير اولغله ، اكر متعمد ايسهل بولريك اكبريه توجيه اولئور . اولاد كاري سابقه امتحاني قائلاناز ، ياخود بولدين فضله جهات قاليه . بوجيهتريك اولادبولدين بروجهت قره ايه اولاد سفاربه توجيه اولئور . اكر بالسكور اولاد ذكوري قاليه نك اولادلي اولان جهات آكا توجيه اولئورق ديكروري خارجان بالسابقه اثبات اهليت ايدئوره توجيه اولئور .

73 نده — خدمتليك ادا و اقامي عيني وقته تصادف ايدن ياخود مختلف وقتلره اولوب عمل ايقالي بديكرويه ابيد اولان جهات برضهر داخلده اولغده شخص واحده توجيه اولئوراز .

74 نده — صغير اكن عهدلره جهات علميه توجيه ايدئرش اولوب نيانه اداره اولئان جهات متصرفل ندن مؤذلك جهتي متصرفلوري بكروري خطابت ، استم و واعظق جهتلي متصرفلوري بكروري بش ابتي اكال ايشكوريه سابقه امتحاني برومورك جهتلي طلب ايشكوجيوردروري ، اخطار : وظيفه سنه مباشرت ايش مرفقه تسليحات عسكريه قانو ندهكي مافوقه استغاده ايدز .

75 نده — مؤذله غده مذكور سفار اولئرش باشته اصل اولوب مخصبه موام ايش ياخود مبن سئوري تجار و ايدئور بئادر امدار مشروطيته امتحانيه داخل اولئور و ياخود امتحانه داخل اولوب موفق اولغ نرسه مشروطه مهديره بولئان جهات رفوع اولئور . برو صورده جهات مذكوره بالسابقه اثبات اهليت ايدئوره توجيه اولئور .

اخطار : برصغورك جهته ثابت ايدن او صغيره وظيفه جهتدين وصيبي عد اولئور . و ايدئور وظيفه دهكي ماملاليدن اولئور وصايت قائلان متعمده

۱۸

وصولیاتی کندیست کندیست توجیه ایدر ، چینگ ایزدی معاشی احییل اولان حقیق ایله ایی دیننه مناسفته تقسیم اولور .

۷۶ ماده --- بر واقفیه ایله مشروطه اولدیقه مامورات رسد ایدر حاکم اشخاص جومع شریفه جهانی توجیهی اولور .

۷۷ ماده --- خدمه علمییه تک وظائفی شولاریدر :

۱ — عبادات دینییه ادا و ایقاد .

۲ — عقد نکاح اجرا ایچک .

۳ — تجویز و تنگیین .

۴ — مسرورات آتقندن غیرتی شرعه منق و بالعموم مراسم و وظائف دینییه ادا و ادا و بوتلندن مانعدا . فوئر تک وظائف دینییه ایلد و مامور اولدولوری آموزه دایر ورتکلوری اواسری اجرا ایچکک مجبوردر .

۷۸ ماده --- خدمه علمییه قوانین عاده منخالف هیج بر آیین و مراسم اجرا ایدر .

۷۹ ماده --- نظامی دایره منده اعتدالجهین دیگر مذاعب متسییده خدمه علمییه هیج بر آیین و مراسم دینییه ایفا ایدر .

۸۰ ماده --- قوانین مرعیه و اشبو نظامنامه احکامی افاده منقل اولنجه خدمه علمییه جاعتندن هیج بر کیسه به اولنجه آیین و مراسم دینییه ایفاسندن هیج بر سببه امتناع ایدر .

۸۱ ماده --- بالکتر مفتی و مفتی و کبار تک صلاحیتجه محول ریحاح و طلاق و سار مسائل فسله خدمه علمییه تک حق و صلاحتی بقدر .

۸۲ ماده --- قانون جزا تک ۴۵۰ ، ۴۶۰ نجی مندر تک مجازا ایله محذیر و منع ایدر ، کندی وظیفه و صلاحتی مجاوز و عددی اولدوق مامورین دینییه صفتی طاقیق ، با خود اصول شرعی تک مساعد ایدر کی البتد سیه

دن غیرتی البسه اکتسایچکلدن هرکس ممنوعدر . هرزقه ایغای وظیفه تک غیرتی و قتلده سیویل البسه اکتسایچدیلر .

дѣленъ въ дължността му, съществъ се същевременно за негови настоящици по отношение на тая дължностъ. За вселки свои действия по изпълнение дължността, тѣ носятъ отговорността, предвидени за настойника въ Закона за Наслѣдствеността. Заплата, превзема за изпълнението на тая дължностъ, се разпредѣля по взаимовина между членимо дѣлния и лицето, което го заемъ па.

§ 76. Забранено е възлагането на длъжността длъжността, която се дава безъ взаимовина, върху лица, които заематъ длъжнена служба.

§ 77. Длъжността на свещенослужителитѣ, се следитъ: 1) да извършватъ богослуженето; 2) да възглавять; 3) да погрѣсватъ и 4) да извършватъ въобще всички други религиозни обрѣди и треби, предвидени въ шериатскитѣ закони. Освенъ това, тѣ сж длъжни да изпълняватъ служебнитѣ духовни поръчки на прѣметъ си началници (мюфтийскитѣ и мюфтийскитѣ намѣстници).

§ 78. Свещенослужителтъ не може да извърши каква и да било треба или обрѣдъ, ако не сж спазени предписанията на съответнитѣ закони.

§ 79. Никой свещенослужителтъ не може да извършва религиозни треби и обрѣди на лица отъ друго вѣроизповѣданіе, преди тѣ да сж минали, по установения редъ, въ мохамеданско вѣроизповѣданіе.

§ 80. Свещенослужителтъ не може да откаже извършването на религиозна треба или обрѣдъ на свой енорияшъ, подъ какъвто и да било предлогъ, щомъ сж изпълнени предписанията на законитѣ и настоящия уставъ

§ 81. Свещенослужителитѣ нѣматъ право да разрешаватъ спорове по бракоразводи и други такива, които сж отъ изключителна компетентностъ на мюфтийтъ и мюфтийскитѣ намѣстници.

§ 82. Никой не може, подъ страхъ на наказание, предвидено въ чл. чл. 450 и 460 отъ Наказателния законъ, да престъжи предѣлитъ на своитѣ права, да си присвои самоволно духовно звание или да носи формено облекло, друго отъ позволеното по шериатскитѣ правила. Духовнитѣ лица, обаче, могатъ да носятъ цивилно облекло, когато не сж въ изпълнение на дължността си.

۸۳ ماده — الزمه اصولی یا وصیانه اذنهء آئندگیه عقد نکاح اجرا ایدمه بیجکی کی سبب شرعی اولوب اولدیغینه دالی تحقیقات اجیر ایلرین اول عقد نکاحه رخصت شهادتنامه سی نه اعطا یدغیر .

۸۴ ماده — خدمه عامیه کندهی جماعتی داروسی خارجده برآین و مراسم ایچ ایدمز . آتیق فوق العاده احتیاج شهرورنده محلی مفتی و یا مفتی و کینیک اذینه اجرا ایدمیلر .

۸۵ ماده — هیچ بر خدمه عامیه مأذونیتسز وظیفه مأموریتدن غیوریت ایدمز . سنوی اول کون مأذونیت مفتی و کینلرندن بکرمی کون سنجاق مقبلسندن بر آی باش مقبلسکدن دهه قضیه خارجییه و مداعیب نظار نندن استندا اولنور .

برآیدن قضیه مأذونیت طلب ایدن خدمه عامیه نیک غیوریتیه جاغت . منضراو لاملایم ایچون وظیفه مذکوریه کیم و نه صورتله نیابت ایدمیک مفتی و یا مفتی و کین طرفندن ارانه ایدلسی لازمدر .

۸۶ ماده — خدمه عامیه قداو لیبوب عیالاکانات طوبیلامس و آقندن عتیوعدلر .

۸۷ ماده — ائمه آئیده کوسترلین مقداردن فضله خرج آلاماز .

۱ — اذنامه شهادتنامه سی ایچون د ۱۰ ، لهوا .

۲ — تجویز و تکمین مسامه سی ایچون د ۲۰ ، لهوا .

۳ — عقد نکاح ایچون د ۴۰ ، لهوا .

اختصار : فقرا دن یلم خرج آلتیر . مساکینک تجویز و تکمین مسامه سی جاننا ایا اولنور .

۸۸ ماده — تولدات ، مناکحات و وفیات عقدلری وقوعا وقوع بولدقلری محلی بایده سنده مؤلف اولانلر طرفندن تنظیم اولنور . وادخاص قانوساممه سراجت اولنه ،

۸۹ ماده — هر امام کندهی جماعتی آرا سنده وقوع اولان تولدات ،

§ 83. İmanit̄ ne mogat̄ da v̄nchasat̄ liča, nesnab-
deni s̄ nuždno izninas̄, kato p̄v̄z̄ da izdavat̄ smid̄-
telstva z̄ s̄ s̄obno vs̄lavan̄e v̄ brak̄, bez̄ da s̄z̄ pro-
v̄rili ven̄ci us̄lovia, kolto se predviđat̄ ot̄ šeriat-
skit̄ zakon̄.

§ 84. Svecnoslužitel̄t̄ ne mogat̄ da izv̄ršivat̄
religiozni trebi i obr̄di izv̄n̄ ob̄cinata v̄ koto slu-
žat̄, osveñ v̄ slučaj na neobhodima nuđa, i to s̄z̄ raz-
r̄šenne na s̄svetnija muftija ili muftijski nam̄stnik̄.

§ 85. Nižo svecnoslužitel̄ ne može da ot̄s̄tvs̄uva
ot̄ m̄stosluženniet̄ si bez̄ predvaritelno razr̄šenne.
Za ot̄s̄tvs̄enne do 10 dni se iska razr̄šenne ot̄ nadležnija
muftija ili muftijski nam̄stnik̄, do 20 dni se iska raz-
r̄šenne ot̄ okružnija muftija, do 1 mesec̄ godišno raz-
r̄šenne se dava ot̄ Glavnogo Muftijstva, a za ot̄s̄tvs̄ne
poveče ot̄ tova se iska razr̄šenne ot̄ Ministertvoto na
V̄nšnit̄ Raboti i na Izpov̄danija. V̄ poslednija slučaj,
muftijata ili muftijski nam̄stnik̄ tr̄b̄ba da posoči
načına, po koi to še b̄đe zam̄st̄en v̄ službata si ot̄s̄t-
vs̄uščijat̄ svecnoslužitel̄, za da ne postradat̄ inte-
resit̄ na pov̄renata nemu ob̄cina.

§ 86. Zabrana se na svecnoslužitelit̄ da s̄birat̄
ili da polučavat̄ v̄znagr̄denne v̄ natura.

§ 87. İmanit̄ ne mogat̄ da s̄birat̄ taksi, po-gol̄mi
ot̄ sleduščit̄:

1) Za smid̄telvo za s̄obno vs̄tjipvanie v̄ brak̄
10 leva.

2) Za pogrebenie 20 leva.

3) Za v̄nčavka 40 leva.

Krajno b̄s̄nit̄ se pogrebat̄ bez̄platno.

§ 88. Likovet̄ za rađane, za ženitba i za sm̄rt̄
se s̄stavalvat̄ v̄ ob̄cinata, deto s̄z̄ stanali, i to ot̄
d̄lžnostjo liče, po građanskoto s̄stojanie (viđ̄ zakon̄
za ličata).

§ 89. Vs̄ki imanin̄ e d̄lžen̄ da d̄rži po edin̄
registar̄ za ot̄b̄lžvan̄e rađanija, ženitbit̄ i sm̄rt̄-
telstva. Toj e d̄lžen̄ s̄birati.

مناجات و وفیات قید ایچون بر دائرہ طوبیعتہ مجبور اولدینی کئی خصوص مذکورہ دائرہ طوبیعتیلان سجل مخصوصہ قید اولدنی بوزرہ بولدی وقت و زیارتہ اجازہ مجبور ندرتور .

درہنجی باب

عیادتخانہلر و آیین دینی

- ۹۰ ماده — هر حاجت اسلامیہ تک عدد نفوسہ کورہ بر رویا بر قاج عیادتخانہسی اولایا بایر .
- ۹۱ ماده — بکی عیادتخانہ خارجیہ و مذاہب نظارتک مساعدہ سیبہ ائتلا اولدور . مساعدہ حاجت اسلامیہ تک قراری اوزرینہ عملی مفتی و یا مفتی و کینک اسباب موجبہ عملی عرضیہ باش منتبک واسطہ سیبہ طلب اولدور . بز هر یضہ بہ بنایک بلاتی ایلہ معلومت آیین حاور اوزراقک زینلی لازمدور .
- ۱ — جاعتک منطقه سنده کی عدد نفوسی .
- ۲ — بنایک اسباب انسانی .
- ۳ — بنایک ائتلا و ادارسی ایچون صرف اولنهنجی مبالغتک مبالغی .
- عیادتخانہ بلان لایحه سی لاجل التصدیق و تصویب آفیمہ نظارتک کورده ریلر .
- ۹۲ ماده — عیادتخانہ لوزرہ عیادت عالی ددر . آچیق عیادتک میداندہ عیادت و مراسم دینیہ ایغاسی عملی بولیس ادارہ سنک زخصتہ لاجرا اولدور .
- ۹۳ ماده — عیادتخانہلر بالکتر آیین و مراسم دینیہ ایغاسی ایچون استعمال اولدور و هر کسه کیرمکه مساعدہ اولدور . و دیگر هر نه مقصدلہ اولدورہ اولسون عیادتخانہ لوزرہ اجتاع عیادتور .

بشنجی باب

برنجی فصل

مفتی و مفتی و کیملری

۹۴ ماده — مساجد ایلمورده بیداری باش مفتی ، مفتی و مفتی و کیملری طبر زیندن ادارہ اولدور . مفتی و کیملرک شک عدد و مقر ادارہ مقری

така да съобщава тези служби своевременно въ мюфтийството или мюфтийското намѣстничество, където се държи особенъ регистъръ за отбелязването имъ.

ГЛАВА IV

Молитвени домове и богослужение.

§ 90. Всяка въризповѣдна община може да има единъ или повече молитвени домове, споредъ броя на населението ѝ.

§ 91. Въздигане на новъ молитвенъ домъ се допуше съ разрѣшението на Министерството на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията. Разрѣшението се поисква чрезъ Главното Мюфтийство съ мотивиранъ докладъ отъ съответния мюфтия или мюфтийски намѣстникъ, основанъ на постановление на настоятелството на въризповѣдната община. Тоя докладъ придруженъ съ проекто-планъ на сградата, трѣбва да съдържа сведения за:

- 1) броя на мюселманското население въ общината;
- 2) нуждитѣ, които налагатъ постройката и
- 3) източникитѣ за сръдствата, съ които ще се издигне и издържа постройката.

Проекто-планътъ на сградата се изпраща въ Министерството на Общитѣ Сгради, Пажтищата и Благоустройството за одобрение и утвърждение.

§ 92. Богослужението въ молитвенитѣ домове е публично. Богослужение на открито и религиозни процесии се допушаватъ съ разрѣшение отъ мѣстнитѣ административно-полицейски власти.

§ 93. Молитвенитѣ домове служатъ само за извършване на религиозни трети и обрѣди, които ставатъ при открити врата. Събрания за какава и да бжде друга цель въ молитвенитѣ домове се забраняватъ.

ГЛАВА V

а) Мюфтии и мюфтийски намѣстници.

§ 94. Въ духовно отношение мюселманитѣ въ България се управляватъ отъ Главенъ Мюфтия, отъ мюфтии и мюфтийски намѣстници.

Броят и селадката на мюфтиитѣ и мюфтийскитѣ намѣстници се определятъ отъ Министерството на Висшиятѣ Работи и на Изповѣданията.

§ 95. Мюфтиитѣ и мюфтийскитѣ намѣстници сж духовни началници, на повѣрениѣ и въ райони и административно-сѣдени органи на Министерството на Висшиятѣ Работи и на Изповѣданията и на Главното Мюфтийство.

§ 96. Мюфтиитѣ и мюфтийскитѣ намѣстници се назначаватъ отъ Министерството на Висшиятѣ Работи и на Изповѣданията по представление на Главния мюфтия. При назначаване на мюфтийски намѣстници Главниятъ Мюфтия взема мнението на надлежния окръженъ мюфтия.

Забележка. Окръжниятъ мюфтии се назначаватъ съ царски указъ, а мюфтийскитѣ намѣстници — съ министерска заповѣдь.

§ 97. Мюфтиитѣ и мюфтийскитѣ намѣстници, за да могатъ да изпълняватъ функциитѣ си на сѣдни, трѣбва да бждатъ снабдени съ мораселе, издадено отъ Главното Мюфтийство и да притежаватъ условията, изброени въ § 98.

§ 98. Кандидатитѣ за мюфтии и мюфтийски намѣстници трѣбва да притежаватъ следнитѣ качества :

- 1) Да не сж осжждани и лишавани отъ граждански и политически права и да не сж подъ следствие ;
- 2) Да сж български поданици, да знаятъ говоримия официаленъ езикъ и да сж грамотни на него ;
- 3) Да сж съ непорочно поведение (свидѣтелство отъ административната община, къмъ която се числи) ;
- 4) Да се ползуватъ между сѣбѣрницитѣ си съ почитъ, уважение и довърне (свидѣтелство отъ настоятелството на вѣроизповѣдната община) ;
- 5) Да не страдатъ отъ нѣкоя психическа или заразителна болестъ (свидѣтелство отъ лѣкарь на държавна служба) и да нѣматъ видими физически недостатѣци ;
- 6) Да сж навършили 30-годишна възраст ;
- 7) Да притежаватъ иждиветнаме или свидѣтелство отъ духовното училище „Нюваба“ —
- 8) Или да сж издържали нужния изпитъ предъ Висшия Духовенъ Сждѣ.

Харжие и مذاѣбъ نظرѣнъ хайбиденъ тѣмин اولوز .

۹۵- ماده — مفتی و کباری حیوۃ مامورین شریعتی مسکن-نلوک رئیس زوحاچلری و خارجیہ و مذاہب نظر تیبہ باش مفتیانکی اوارؤ عدلیہ واسطہ سیدر .

۹۶- ماده — مفتی و کباری باش مفتیان عمری اولوز تیبہ خارجیہ و مذاہب نظر تری طرفدن تѣمین اولوز . مفتی و کباری ناک تیبہ باش مفتی علی سنجاق مفتیانک زای استخراج ایدر .

اخطار : سنجاق مفتیاری ارادہ جاری و مفتی و کباری نظر ت امرنامہ سبہ تѣمین اولوز .

۹۷- ماده — مفتی و مفتی و کباری حاکم الشریع و طیبہ سنی اٹالاجون باش مفتیانکدن مراسلہ شریعیہ و ۹۸- یچی مادہ کی اوساقی حائر بو- لونیق لازمدر .

۹۸- ماده — مفتی و مفتی و کباری نامزدری بروجه آتی اوساقی حائر اولوق لازمدر :

- ۱- حکوم و حقوق مدنیہ و سیاسیدن سا فطاولامق و تحت عاکمہ ده بولونامق .
- ۲- بلنار تیبہ مسندن اولوق ، بلنار چه چی تسکمه و اوقوبوباز تیبہ بلسک .
- ۳- عقیبا اولوق (بوکا دائر محلی بلدی مسندن شهادتنامه لازمدر) .
- ۴- مذہب دانشری بیتدہ حرمت اعتبار و اعتادی حائر بولونیق .
- ۵- عال ساریہ و دماغیہ ایله معلول کوزہ جاراجتی درجه نقصان الاعضا اولامق (بو خصوصہ دوائر رسبہ اطبا مسندن شهادتنامه لازمدر) .
- ۶- اونوز یاشی اکل ایش بولونیق .
- ۷- اجازتنامه یا خود نو ایدن شهادتنامه سی اولوق .
- ۸- یا خود باش مفتیانکده کی حکمہ شریعیہ عالیہ مادہ امتحان و یرمش اولوق .

- ۱ - اختصار: اشيو نظامنامه لك سرعی الچر اولدونی آئده مأموریتده یولان مثنی و مثنی و کیلاری اکر شر الظ لازمی حائر ایستلر مأموریتلر یئده اعالو لئورلر. اوصاف لازمی حائر اولدانی تجدی رده اوصاف مذکور یئی حائر ذواته تدیریجی تبدیل اولنه حقتور.
- ۲ - اختصار: نورت سنه متفبک و آنیسنه مثنی و کاتی ایدانلر اشيو مدنك كك یئخی فقوسنك احكامندن مستناذلر.
- ۹۹ - مثنی و مثنی و کاتی کوزلر یئک آئیده کی درسلیون امتحان ویرمسی لازمدلر:

- ۱ - اختصار
- ۲ - تجیه
- ۳ - وصایا و فرائض (وراثت . قبه و وصیت)
- ۴ - مناقبات و مناقات
- ۵ - اصول عا کات حقوقیه و شرعیه قوا یئندن
- ۶ - اصول کتابت رسمیه و صلک شرعی
- ۱ - اختصار: اشای امتحاده خارجه و مذاهب انظار بندن و رسمخص یولتور .

۲ - اختصار: هر نامزد یوز لهوا امتحان خرچی ویرد یو مبلنك نصق امتحان عیثنه تقیم و نصف دیگرى خرزته منصفته قالو . []
 ۱۰۰ ماده — امتحانده کی موقتیلرینه و قدملر شکره مختیار لوج و مثنی و کیلاری ابکی صنف اعتبار اولوب یو قبیله کوره عمرسه خارجه و مذاهب انظارنی بودجاسندن مختص اولان مثنی آلیرلر .
 (۱۰۰ ماده — اولجه خارجه و مذاهب انظار بندن اذن آلدنجه مثنی و مثنی و کیلاری کندى قضاری داخنده دوره چیغامه یئیری کئی بلنك رسنا: حمدوی خارجه کیده سئزلر . اذن ، اسباب موچه ارانه اولدورق بائو . متفبک واسطه سبه استنا اولتور .

[] اشيو نظامنامه به مربوط علاوه مراجعت

Забележка I. Мюфтийтѣ и мюфтийскитѣ намѣстници, които настоящи устави завери на служба, запазватъ своитѣ постове и за напредъ, ако отговарятъ на условията, предвидени въ п. 1—7 актуалително на настоящия гераргредъ. Въ противенъ случай, тѣ се замѣстватъ постепенно съ подлежащия лица.

Забележка II. Мюфтийтѣ, които сѣ служили най-малко 4 години, и мюфтийски намѣстници, които сѣ служили 6 години, се освобождаватъ отъ изпита, предвиденъ въ § 98, п. 8.

Чл. 100. Намѣстникѣтѣ за кюртани и мюфтийския намѣстници, трябва да издържатъ писмено изпита по следнитѣ предмети.

1) по Дюгъръ;

2) по Мезжеке (гражданско право);

3) по Весейе ве Феризат (законъ за наследството, даренията и завещанията);

4) по Мюнахекатъ ве Муфарекатъ (законъ за брака и разводе);

5) по сѣщественитѣ правила по гражданското и шериатско самоуправство;

6) по Усули-Китабети Ресмие и Сакки-Шери (официална кореспонденция и шериятски актове и книги).

Забележка I. При призивдане на изпита присъствува и делегатъ на Министерството на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията.

Забележка II. Всѣки кандидатъ внася, заедно съ заявлението си за изпитъ, 100 л. изпитна такса, половината отъ която се разпредѣля между членоветѣ отъ изпитната комисия, а другата половина остава въ полза на държавното съкровище*).

§ 100. Мюфтийтѣ се делятъ на три класа, а мюфтийскитѣ намѣстници на две — по старшинство на службата и показанъ при изпита успѣхъ; споредъ това, тѣ получаватъ заплатата, каквато се предвижда ежегодно въ бюджета на Министерството на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията.

§ 101. Мюфтийтѣ и мюфтийскитѣ намѣстници не могатъ да предприематъ обиколки въ своя районъ, или да излизатъ вънъ отъ предѣлитѣ на България, безъ предварително разрешение на Министерството на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията. Разрѣшението се поисква чрезъ Главния Мюфтия съ мотивиранъ рапортъ.

* Притурката имать настоящия уставъ гледай.

§ 102. Мюфтийт̃ и мюфтийскит̃ намѣстници се уполняват̃ отъ Министерството на Външнит̃ Работи и на Изповѣданията по решение на административния съветъ, при министерството, съгласно закона за чиновничит̃ по гражданското ведомство. Като членъ на административния съветъ, съ съветствателенъ гласъ, присъствува и единъ делегатъ на Главното Мюфтийство.

§ 103. По каквото и да било въпроси, мюфтийт̃ и мюфтийскит̃ намѣстници не могатъ въ качеството си на длъжностни лица, да се сношаватъ съ чуждестранни публични учреждения и служебни лица въ или вънъ отъ България, освенъ посредствомъ Министерството на Външнит̃ Работи и на Изповѣданията — за чужбина и окръжнит̃ управления — за вътрешността на България.

§ 104. Мюфтийт̃ се сношаватъ направо съ Министерството на Външнит̃ Работи и на Изповѣданията и съ Главното Мюфтийство, а съ другит̃ окръжни или околийски власти чрезъ окръжнит̃ управители или околийски началници. Мюфтийскит̃ намѣстници се сношаватъ съ надлежния мюфтия, окръжния управителъ или околийския началникъ.

§ 105. Мюфтийт̃ и мюфтийскит̃ намѣстници издаватъ позволителни за вѣнчаване (изиннаме) на основание на поменатото въ § 83 свидетѣлство, срещу такси, опредѣлени съ законъ отъ Финансовото Министерство, въ полза на Държавното Сѣкровище, като същевременно се внасятъ по 20 л. за първо и 10 л. за второ венчило, въ полза на Фонда за построяване и издържане на духовно училище „Нювабъ“.)

§ 106. Мюфтийт̃ и мюфтийскит̃ намѣстници могатъ да издаватъ документи само по шериятски дѣла и то на основание законно обгербовано заявление.

§ 107. Мюфтийства и мюфтийскит̃ намѣстничества иматъ печатъ и бланки, съ държавенъ гербъ и надписъ на български и турски: „Мюфтийство (или мюфтийско намѣстничество) въ гр.“

б) Канцелария при мюфтийствата и мюфтийскит̃ намѣстничества.

§ 108. Книгит̃, кореспонденцията и финансовит̃ дѣла

1) Гласей притурката къмъ настоящия устав.

102. Мюфтийт̃ и мюфтийскит̃ намѣстници се уполняват̃ отъ Министерството на Външнит̃ Работи и на Изповѣданията по решение на административния съветъ, при министерството, съгласно закона за чиновничит̃ по гражданското ведомство. Като членъ на административния съветъ, съ съветствателенъ гласъ, присъствува и единъ делегатъ на Главното Мюфтийство.

103. По каквото и да било въпроси, мюфтийт̃ и мюфтийскит̃ намѣстници не могатъ въ качеството си на длъжностни лица, да се сношаватъ съ чуждестранни публични учреждения и служебни лица въ или вънъ отъ България, освенъ посредствомъ Министерството на Външнит̃ Работи и на Изповѣданията — за чужбина и окръжнит̃ управления — за вътрешността на България.

104. Мюфтийт̃ се сношаватъ направо съ Министерството на Външнит̃ Работи и на Изповѣданията и съ Главното Мюфтийство, а съ другит̃ окръжни или околийски власти чрезъ окръжнит̃ управители или околийски началници. Мюфтийскит̃ намѣстници се сношаватъ съ надлежния мюфтия, окръжния управителъ или околийския началникъ.

105. Мюфтийт̃ и мюфтийскит̃ намѣстници издаватъ позволителни за вѣнчаване (изиннаме) на основание на поменатото въ § 83 свидетѣлство, срещу такси, опредѣлени съ законъ отъ Финансовото Министерство, въ полза на Държавното Сѣкровище, като същевременно се внасятъ по 20 л. за първо и 10 л. за второ венчило, въ полза на Фонда за построяване и издържане на духовно училище „Нювабъ“.)

106. Мюфтийт̃ и мюфтийскит̃ намѣстници могатъ да издаватъ документи само по шериятски дѣла и то на основание законно обгербовано заявление.

107. Мюфтийства и мюфтийскит̃ намѣстничества иматъ печатъ и бланки, съ държавенъ гербъ и надписъ на български и турски: „Мюфтийство (или мюфтийско намѣстничество) въ гр.“

б) Канцелария при мюфтийствата и мюфтийскит̃ намѣстничества.

108. Книгит̃, кореспонденцията и финансовит̃ дѣла

1) Гласей притурката къмъ настоящия устав.

مخازن التآز كاتب صندوق العيني، مقرر عليه كاتب، مختصرون مشكور قلم
 اوطه مستخدمه نظماً اولينور .
 المختار : معقبي و معقبي و كياتر حسا كيمبريشه . مقرر شمر عليه با لم
 معاملات شمر عليه كاتبي غير قديم اجرا اولينور .
 ماده ۱۰۹ — معقبي و معقبي و كياتر اده آيهدهكي سجلات و دفتر طوطيه
 جندار :

- ۱ — اساس و ليرات صرفيات دفتري .
 - ۲ — مقورش دفتري .
 - ۳ — قاضيه يميه دفتري .
 - ۴ — دمرباش دفتري (اشيا)
 - ۵ — موردات مسرولات دفتري .
 - ۶ — حجج ، اتلايات و قسام سجلي .
 - ۷ — توليات مراعات و وقيات سجلي .
- بو دفتر دن ۱ — ۲ و درر تجيلو خارجيه و مذاهب نظار نندن باغلي و
 مختوم اولدوق كوردور يابو .
- ۱۱۰ ماده — معقبي و معقبي و كاتلري كاتب صندوق امينلري ، كاتب
 تحصيلدارلرينك [] حازر بولدين صفتي حازر بولنه جندار . بونلر مامور
 دين كينات نظامنا، همي موجدجه خارجيه نظارني واسطه سابه ماليه
 نظارنه كيناتلريني قديم ايدلر . كيناتلر ك اده همي بنه مذكور قانون
 موجدجه اجرا اولينور .
- ۱۱۱ ماده — مذاهب و معقبي و كاتلري دائره مصارف و مامورين
 مباني ايچون خارجيه و مذاهب نظارني بوجدجه مرسنه بر مبلغ
 تخصيص ايدر .
- ۱۱۲ ماده — كاتب صندوق امينلري مرآي معقبي و معقبي و كاتلري واردا
 [] بونلر اولدوشينه تحصيلدار سقره تاريري مقصوددور . مترجم

на мюфтийствата и мюфтийският намѣстничества се водять
 отъ канцелария, състояща се най-малко отъ секретарь-
 касиеръ, катибъ по шерхатският дѣла и разсилецъ.

За бележка. Въ отъсрѣдното на юлтия или инфу-
 тийски месѣци шерхатският дѣла се водять отъ шерх-
 ятския катибъ.

§ 109. Мюфтийствата и мюфтийският намѣстничества
 водять:

1) глава на прихода-разходна книга, 2) квитанционна книга,
 3) касовъ дневникъ, 4) инвестиерна книга, 5) изходящъ и
 входящъ, 6) регистъръ за иляки, люджет и касами и 7) ре-
 гистъръ за вписване актовѣ по гражданското състояние.

Книгитъ, упоменати въ п. п. 1, 2 и 4, имъ се изпращать
 пронумеровани, прошуровани, и подпечатани отъ Мини-
 стерството на Външнитъ Работи и на Изповѣданиятъ.

§ 110. Секретарь-касиреритъ при мюфтийствата и мюф-
 тийският намѣстничества трѣбва да притежавать ценза на
 общински секретарь-бирници. Тъ представлявать гаранция
 въ Министерството на Финанситъ, посредствомъ Министер-
 ството на Външнитъ Работи и на Изповѣданиятъ, съгласно
 Закона за гаранцитъ на чиновницитъ.

Гаранцията се освобождава съгласно сщия законъ.

§ 111. За издържка на канцелерийитъ и на персонала
 при мюфтийствата и мюфтийският намѣстничества Мини-
 стерството на Външнитъ Работи и на Изповѣданията пред-
 вижда ежегодно въ своя бюджетъ нуждитъ за тая цель суми.

§ 112. Въ края на всѣки месецъ секретарь-касиреритъ
 сж длѣжжи да внасятъ месечнитъ приходи на мюфтийствата
 и мюфтийският намѣстничества въ мѣстнитъ клонове на
 Българската Народна Банка. Приходитъ се внасятъ въ полза
 на Държавното Сърказище съ вносни листове въ два ек-
 земплара, единия отъ които се задържа въ Банката, а
 другиятъ остава въ мюфтийството; задърженъ преписъ отъ
 него, зедно съ ведомость за вида на приходе, се из-
 праща въ Министерството на Външнитъ Работи и на Из-
 повѣданията за сведение.

۲۶

اولیور . انتخابہ خارجیہ و مذاہب نظارتین مرخص اولیورق مذاہب مدیریتہ مہینہ منشاہ برابر حاضر بولنور .

۱۱۸ مادہ — انتخاب آیدہکی اصول اوزرہ اجرا اولیور :

منتخب مشق و مفتی و کیلاری انتخابی رؤیت و ادارہ ایچون بیندین بوزیس ایکی اعضا انتخاب ایدرلر . انتخاب خلقی و شخصی ہر . ہر منتخب بیلنہ لیمزدردین بزنک اسمعی بازار . ایکی تدقیق اعضاسی طرفندن بر تون منتخبلر حضور ندہ بیلنلر مہاینہ و تعداد اولندقدن صوکرلر رئیس تعداد جدیدی مویجینہ لیمزدردن مریر بزنک قاجار رای ادمقارعی اعلان ایدر . انتخاب بوزتوقولر و تعداد جدیدی انتخاب ہیٹی و حکومت سرخساری طرفندن امضاولندقدن صوکرلر اجل التدقیق خارجیہ و مذاہب نظارتہ قدیم اولیور .

۱۱۹ مادہ — انتخابہ مفتی و مفتی و کیلار بزنک ثانای حاضر بولنور .

سہ انتخاب اصول و قانون دا رومندہ اجرا اولنن عد اولیور .

۱۲۰ مادہ — خارجیہ و مذاہب نظارتی الیزادہرای قازانای منتخب اعلان ایدر لیمز امور بزنک ارادہ جاری ایدتصدیق ایچون لازمکن مہاملہ بیلار .

۱۲۱ مادہ — منشور و مراسلہ اعطاسی ایچون خارجیہ و مذاہب نظارتی انتخاب و تصدیق مقام مشیختہا ہی بہ اخبار ایدر .

۱۲۲ مادہ — باش مفتیک وظائفی شونلردہر :

۱ — مسلمان تشکیلات مذہبیہ بزنک حسن جریانہ نظارت

۲ — مسلمان اولیورک و میرا بزنک زینتہ دنیا و اخلاقا لایسنہ تہیدہ .

۳ — مفتی و مفتی و کیلارنہ و آثار و اسطیسہ سر زقہ بہ نظارت ایدر .

۴ — احکام سرعیہ بزنک تمام اجرامی ایچون تہید و تصایح اعطال ایدر .

۵ — مدارسک احتیاجات عصرہ کورہ اصلاح و پروگراملر بزنک توجیہنہ و مکتب بزنک تالیسنہ تہید اچک .

۱۲۳ مادہ — اصول داروسندہ مادو بیت آلدقہ باش مفتی وظیفہ سی

§ 118. Изборът се извършва по следниятъ редъ:

Избирателитѣ, мюфтии и мюфтийскіи намѣстници, избиратъ помежду си единъ председателъ и двама помощници, които ръководятъ и произвеждатъ изборъ.

Гласоподавателя е лично и тайно. Всѣки избирателъ трѣбва да впише въ бюлетина си името на едно отъ лицата въ вѣнцедатната листа.

Следъ като се проверятъ и преброятъ бюлетинитѣ отъ двама провѣрители въ присъствието на всички избиратели, председателъ на бюрото обявява, по колко гласа е получилъ всѣки единъ отъ кандидатитѣ, споредъ преброителния листъ.

Протоколътъ по избора и преброителниятъ листъ, подписани отъ бюр-то и пръвистелственитѣ делегати, се представятъ въ Министерството на Външнитѣ Работи и на Изпълнителната за прегледъ не.

§ 119. Изборътъ се съставя за законенъ и гедзвенъ, ако въ него съ участвували най-малко $\frac{2}{3}$ отъ мюфтиитѣ и мюфтийскитѣ намѣстници.

§ 120. Министерството на Външнитѣ Работи и на Изпълнителната провъзгласява за избранъ кандидата, получилъ най-много гласове и прави потребното за утвърждението му въ длъжностъ съ Царски Указъ.

§ 121. Министерството на Външнитѣ Работи и на Изпълнителната съобщава на Шейх-Юл-Исляма за избора и утвърждението въ длъжностъ на Главния Мюфтия, за да бѣде той снабденъ съ нуждитѣ меншуръ и мюраселе.

§ 122. Длъжноститѣ на Главния Мюфтия сж:

- 1) да бди за праилното и редовно функциониране на мюсюлманската вѣроизповѣдна организация;
- 2) да се грижи за развитието на благотворителността и за религиозното и нравствено повдигане на пастваото си;
- 3) да упражнява надзоръ надъ мюфтиитѣ и мюфтийскитѣ намѣстници и чрезъ тѣхъ на свещенослужителитѣ;
- 4) да бди и дава нествавления за точното изпълнение на шериятскитѣ закони, и

5) грижи се за подобрението на мерсетата, съгласно нуждитѣ на сегашното време, за създаване за тѣхъ обща

- ۲ - اصول عیالک حقیقیہ قانونک ۷۷۸ - ۷۷۹ عجمی سہولتی موجدیجہ دوزورن آلتان رسم و خراجہ .
- ۱۲۹ مادہ - باش منشیلک نام و طہسندہ ۱۰۹ عجمی ماددہ کورسرتیان دوزورن سعدا قبیحتی حانی اورانی ایچون بر سہل طویلیہوقی بوکاورانک مجموع عددی و قبیحتی و بوزورن معنی و معنی وکالتیر نہ کوندر یاندرک عند و قبیحتی قید اولنور .
- ۱۳۰ مادہ - باش منشیلکدہ مؤسسات دینیہ و وقفیہ مدبرتی نامیہ یکی بر مندریت تاسیس اولنور . بونک تشکیلات و وظائفی بو نظامنامہ ک
- ۱۷۶ دن ۱۷۸ - قندر اولان موازیدہ کورسرتیلیر .

بدیجی باب

محاکم شرعیہ

- ۱۳۱ مادہ - اوج صنف محاکم شرعیہ وارد : ۱ - بدایت حکمہ شرعیہ سی . ۲ - استیفاف حکمہ شرعیہ سی . ۳ - دیوان عالی شرعی . بو محاکمک وظیفہ و صلاحیتی بالکمز دناوی شرعیہ ی قضادر .
- ۱۳۲ مادہ - محاکم شرعیہ اسلامہ بالکمز آئیدہ کی دعورالی رؤیت و فصل آیدر :

- ۱ - زوجین یتندہ تکون ابدن شخصی و مالہ متعلق دناوی .
 - ۲ - اولاد و ایون یتندہ تکون ابدن شخصی و مالہ متعلق دعورالی .
 - ۳ - فسخ نکاح دعورالی .
 - ۴ - فساد نکاح دعورالی .
 - ۵ - نسب دعورالی .
 - ۶ - قانوناً اولسون وصیتہ اولسون وراثت منازعہ لری .
- ۱۳۳ مادہ - ۱۳۲ عجمی مادہ نک ۶ عجمی فقرہ سندنہ ک دناویہ طرفین محاکم شرعیہ بہ مراجعہ ایچون ایستہ مزمرسہ دعورالی نک فصلی قوانین عمومیہ موجدیجہ یاندر ایدرینی محاکم صاحبه ویا ابتدا ییہ محول اولور . طرفین

ството на дѣлата, съгласно чл. чл. 755 и 779 отъ Закона за Гражданското Сѣдпроизводство.

§ 129. Въ кацеларіята на Главното Мюфтийство, освенъ избрениитѣ въ § 109 книжа, се водятъ регистъръ за ценнитѣ книжа, въ които се отбелѣва община брой на тия книжа, стойността имъ, както количеството и стойността на изпретениитѣ отъ тѣхъ по мюфтийствата и мюфтийскитѣ намѣстничества.

§ 130. При Главното Мюфтийство се учредява ново отделение подъ име „Отделение за Духовенството и Вакафитѣ“. Устройството и длъжноститѣ на това отделение сѣ посочени въ § 176 — 179 отъ тоя уставъ.

ГЛАВА VII

Мюсюлмански духовни сѣдилища.

- § 131. Има три степени мюсюлмански духовни сѣдилища ;
- 1) първостепенни духовни сѣдилища ;
 - 2) въззивни духовни сѣдилища ;
 - 3) Висшъ Духовенъ Сѣдъ.

На тия сѣдилища сѣ подсаждни само шериятски дела ; § 132. Мюсюлменскитѣ духовни сѣдилища разглеждатъ и решаватъ само следнитѣ дѣла :

- 1) дѣла по лични и имуществени отношения между съпрузи ;
- 2) дѣла по лични и имуществени отношения между родители и деца ;
- 3) дѣла бракоразводни ;
- 4) дѣла за недействителни бракове ;
- 5) дѣла за законността на раждането, и
- 6) преписри по наследство, както по закона, така и по завещание.

§ 133. Ако по исковетѣ, поменати въ т. б на § 132, ии двѣтъ страни не пожелаатъ да се сѣдятъ предъ духовнитѣ сѣдилища, преписриятъ имъ подлени на разглеждане отъ надлежние окруженъ или мирови сѣдия на общо основание.

Заявлението на странитѣ, че не желаватъ преписриятъ имъ да се гледа отъ духовенъ сѣдъ, може да се направи

۲۹

منار عذرینک محکمہ شریعہ زوہت اوتخامنی دعوانک اشائی رؤیتہ
طلب ایدہ سبیل رسدہ بو آنجن قبل احکم اوابیلید .

۱۲۴ . مدہ — جرمفتی و مفتی و کاندہم بر دایت محکمہ شریعی و ارید .
۱۳۵ . مدہ — بدایت محکمہ شریعی حکم منقرہ اصولندہ محکمہ
زودر . بو ازودہ حکم مفتی و مفتی و کلامی در .

۱۳۶ . مدہ — حکم ابتدائیه دار فقهامی تک مفتی ویا مؤثر و کلامک
داره مأموریتہ منحصرند .

۱۳۷ . مدہ — بازارستان چارلی داخذندہ لوح استیانی محکمہ شریعی
بولیور . بو نلر صوفیه ، روسجق ، فلبه دندر .

۱۳۸ . مدہ — استیانی محکمہ شریعی زنده حکمفتی ناصول چاریدر .
بو محکمہ لایه کلمری باش متبلاک زانی و خارجه و مذاہب انظارینک
شرایبه بازاره چاری مفتی امرتاری میاندن انتخاب و امین اولتور .

۱۳۹ . مدہ — حکم شریعی استیانی زنده بو حکم التوسع بر شرعیه کلمری ، بر
کاتب صندق امینی و بر خدمت من مذاهب نظارتی بودجه مندوسرته بر مبلغ تخصیص ایدر .
مماشی ایچون خار چیه مذاهب نظارتی بودجه مندوسرته بر مبلغ تخصیص ایدر .

۱۴۰ . مدہ — دیوان عالی شرعی باش متبلاکده اذفاد ایدر . بو
مختلط هیئت اولوب لوح ذاندن تشکیل ایدر که بو میاندہ باش مفتی داخل
اولوب ریاست کندیسنه محولدر .

۱۴۱ . مدہ — دیوان عالی شرعی امرتاری ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : باش متبلاک غیر بقده اگر نائب اوسانک لازمی حاله
مجلسه ریاست ایدر عکسی تقدیرده اعطالک که قدیمی ریاست ایدرک
نائب هیئی اتمام ایدر .

۱۴۲ . مدہ — دیوان عالی شرعی امرتاری ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : حقوق تخصیصی داره اولوب تقویور ایدر نتیجه ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : حقوق تخصیصی اولان امره تقویور ایدر نتیجه ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : حقوق تخصیصی اولان امره تقویور ایدر نتیجه ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن

۱۴۳ . مدہ — دیوان عالی شرعی امرتاری ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : حقوق تخصیصی اولان امره تقویور ایدر نتیجه ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : حقوق تخصیصی اولان امره تقویور ایدر نتیجه ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : حقوق تخصیصی اولان امره تقویور ایدر نتیجه ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن

۱۴۴ . مدہ — دیوان عالی شرعی امرتاری ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : حقوق تخصیصی اولان امره تقویور ایدر نتیجه ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : حقوق تخصیصی اولان امره تقویور ایدر نتیجه ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : حقوق تخصیصی اولان امره تقویور ایدر نتیجه ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن

۱۴۵ . مدہ — دیوان عالی شرعی امرتاری ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : حقوق تخصیصی اولان امره تقویور ایدر نتیجه ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : حقوق تخصیصی اولان امره تقویور ایدر نتیجه ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : حقوق تخصیصی اولان امره تقویور ایدر نتیجه ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن

۱۴۶ . مدہ — دیوان عالی شرعی امرتاری ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : حقوق تخصیصی اولان امره تقویور ایدر نتیجه ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : حقوق تخصیصی اولان امره تقویور ایدر نتیجه ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن
اختیار : حقوق تخصیصی اولان امره تقویور ایدر نتیجه ۲۸ کیم بادده کی اوسانندن

29

и следъ като последниятъ е заточналъ разглеждането на
иска, обаче не и следъ постановяване решение по спора.
§ 134. При всѣмъ мюфтийство или мюфтийско намѣс-
тничество има единъ първоселененъ духовенъ съдъ.

§ 135. Първоселенитѣ духовни съдилища сѣ едно-
лични. Съдия при тѣхъ е мюфтията или мюфтийскиятъ на-
мѣстникъ.

§ 136. Ведомството на първоселенитѣ духовни съди-
лища се ограничава върху съдебни учестици, спадаци въ
района на мюфтийството или мюфтийското намѣстничество.

§ 137. Въззивни духовни съдилища за мюсю манитѣ въ
царството има три: въ София, Русе и Пловдивъ.

§ 138. Въззивното духовно съдилище е еднолична власть.
Съдията въ него се назначава съ царски указъ, по до-
кладъ отъ Министерството на Външнитѣ Работи и на Изпо-
вълѣжията, измежду кандидатитѣ за мюфтия, следъ из луш-
ване кнението на Главния Мюфтия.

§ 139. Въззивниятъ духовенъ съдъ се състои отъ съ-
дий, кятъбъ по шерияскитѣ дѣла, секретарь-касирь и раз-
сылень.

За издръжка на канцеларитѣ и на персонала при тѣзи
съдилища, Министерството на Външнитѣ Работи и на Из-
повѣданията предвижда ежегодно въ своя бюджетъ нуждитѣ
за цѣлѣта суми.

§ 140. Высшиятъ Духовенъ Съдъ заседава при Главното
Мюфтийство въ София. Той е легално учреждение. Съ-
стои се отъ трима души — въ това число и Главния Мюф-
тия, който по право е и преседателъ на съда.

Двамата членове-съдии при Высшия Духовенъ Съдъ се
назначаваатъ по реда, указанъ въ § 138.

За б съдъ жка. Когда Главный Мюфтия отсутствовалъ по
законны причинамъ, съдътъ се преседателствовалъ отъ наембина,
ако той притежава нуждния членъ; въ противномъ случай,
преседателствовалъ старшия членъ-съдия, а наембина дѣлывла
съда.

§ 141. Кандидатитѣ за съди при Высшия Духовенъ Съдъ
ослемя качества и условия, предвидени въ § 98 тубъба
да притежаваатъ и юридическое образование.

۳۱

وكانت بريك بورني منبشلكلار نريكاني بجاويدن باخود مين قيعني بو ليمان اعلامن نريخ حكمندن اعتبار آ راي غورفته استيناف ايدايه بيلير. غيا با اولان حكمرده مدت استيناف اعلام سورنك يوم بيليتدن بدأ ايدر . ۱۴۰ — ماده — استيناف حكمة شرعيةري دهرالري اصول حاكمات حقرقيه نك ۶۶۲ نجی ماده مندمن بدأ ايدن اصول اوزره بالكنز استينافاً رويت و فصل ايدر .

۱۴۱ — ماده — حاكم شرعية استينافيه اعلامانده حاكم استدائيه نك اعلامانك نقش و باخوده تصديقي و باخود هانكي نسنك تصديقي و هانكي بريك نقش اولنديني تاماً بيان اولنه حقدن .

۱۴۲ — ماده — حاكم استينافيه شرعية دهرالري فصل استدكدن سورنك اصول حاكمات حقرقيه فانوك ۱۲۲۵ نجی ماده سي موجينجه اجرالونق اوزره اصدار اينديكي اعلامدن بر صورته برابر دوسيه يي حكمة شرعية استدائيه ايدم ايدر .

۱۴۳ — ماده — حاكم ابتدائيه و استينافيه نك استينافيه تابع اوليان و كسب قطبيت ايدن حجج و اءداتاي اصول حاكمات حقرقيه نك (۷۰۵) نجی ماده سنده كوسترين اصول اوزره ديوان نالي شرعي طرفندن فسخ اوله بيلير . ۱۴۴ — ماده — ديوان نالي شرعي نقش اينديكي اعلامي بكدن رويت و فصل اولونق اوزره اعلامي اصدار ايدن حكمة به اليقين و عيني درجه ده بولنان ديكر بر حكمة به كورده رو .

۱۴۵ — ماده — بر اعلام ابتدائي قيميآ نقش اولنديدن سورنك ا عين طرفين ينه اولوكي اوساق حالي بولنورق دعواي مذكورنه نالديكنجه بر اعلام اصدار اولنوب عيني اساسات اوزر ينه نككار قيميآ رولورسه بو استدنا ديوان علي شرعي به خارجيه و مذاهب نظار نندن مامور ايدله نك ايك حاكم شرعية ديوان نالي شرعي اعزاز ندين تشكي ايدم نك عيدين عموميه ناليده رويت و تصديقي اولنور .

духовни сѣдлица, т. е. решенията на мюфтиискитѣ намѣстници и мюфтитѣ по искове, цената на които надминава 100 лева за първотѣ и 1000 за вторитѣ, или които не подлежат на оценка, могат да се обжалват по въззиваенъ редъ предъ въззивнитѣ духовни сѣдлица въ едномесеченъ срокъ отъ деня на произнесането на резолюцията, а по задочнитѣ — отъ деня на съобщение преп. съ отъ решението.

§ 150. Въззивнитѣ духовни сѣдлица разглеждатъ и решаватъ дѣлата само по апелъ, по реда указанъ въ чл. 662 и след. отъ Закона за гражд. сѣдопроизводство.

§ 151. Въ решението на въззивния духовенъ сѣдъ се бележи точно: утвърждава ли то или отмиънява решението на първостепенния духовенъ сѣдъ, или пъкъ кои части утвърждава или отмиънява.

§ 152. Когато постанови решението си, въззивниятъ духовенъ сѣдъ връща дѣлото на първостепенния духовенъ сѣдъ съ препикъ отъ това решение, за да се приведе въ изпълнение по реда, указанъ въ чл. 1225 отъ Закона за гражданското сѣдопроизводство.

§ 153. Окончателнитѣ и влѣзли въ законна сила решения и отредѣления на въззивнитѣ духовни сѣдлица и решенията и опредѣленията на първостепенния духовенъ сѣдъ могатъ да бъдатъ отмиънени отъ Висшия Духовенъ Сѣдъ по реда указанъ въ чл. 705 отъ Закона за гражданското сѣдопроизводство.

§ 154. Когато се отмиъня обтжженото решение, Висшиятъ Духовенъ Сѣдъ връща дѣлото за ново разглеждане и решаване въ другъ сѣдъ, близъкъ и равенъ по компетентностъ на тоя, който го е разгледалъ по-рано.

§ 155. Когато, подиръ касирането на едно първо решение по нѣкое дѣло, второто решение което е постановено по сѣщото дѣло, между сѣдитѣ страни, въ сѣщото имъ качество, е обжалвано на сѣдитѣ основания, както и първото, то касационната жалба се разглежда въ общо събрание, състоюще се отъ Висшия Духовенъ Сѣдъ и двама духовни сѣдци, констатиранни отъ Министерството на Въшнитѣ Работи и на Изповѣданията.

۱۳۳

دخلون و مدافعتہ ماعدہ اولنور .
 الخطار : لاقال بش سنہ مفتی و یاخود لاقال بدی سندہ مفتی و کین
 یولانایک محاکمہ شرعیہ اجرائی و کائنلریہ مسعدہ اولنور .

۱۶۳ مدہ — محاکمہ شرعیہ قضائی و کانت حاکمہ ایله بای
 و بو ضمیمه فید و تیزور . تخریری و کائنلریه مقارنات حجره اکلر کن تصدیق
 لای مایر .

۱۶۴ مدہ — روایت و فصلی محاکمہ شرعیه لک صلاحیتی خاندنه اولان
 تقوده متعلق سندلک مضمونلری شهره دا تیز و افاضه سیاه جرح اولنده یاز .
 فقط بو کی سینلک خفته ساخته کونلر دعوانسی اقامه اولنور سه اسول
 محاکمات ختوبه قاونلک بو خصوصه کی صریح مولای احکامه تطبیقا
 اجرائی معمره اولنور .

۱۶۵ مدہ — طر قیاس بری و یقینلک تنظیمه اشتهایان ادرسه حاکم
 و جنبه لک معینی بیکرو و یقینه مقامه ، خط و ختمی تطبیق ، و یقینه باعضایان
 شهردی اتماع به نین ایشدیورلک بوکا دائر بر ضبطنامه تنظیم ادر .
 ۱۶۶ مدہ — وصایت دعوالر لده مفتی و مفتی و کبکلی و وصایت قانو
 نلک صلح حاکم لریه تحصیل بندگی و طائف و مدمالای اجراه یچوردر .
 (وصایت قانو نامه سی ۱۵۲ نجی مدہ)

۱۶۷ مدہ — محاکمہ شرعیه اولنور سه نظارت عمومی خاز حیه و مذا
 هیه نظارتنه اولنور . بو نظارت مذا هیه مدیری طرفندن مقننلر واسطه
 سینه اجراه ایدیلر . محاکمہ شرعیه لک مسائل دیایه ، ناند امور نینلر اقبامسی
 باش منلیکک و ایدیلر .

کونر نجی باب

اول قافل

۱۶۸ مدہ — ایندراستان جارائی و اخاندو حجابنه ناند باجنه ارقاف
 حجابات اسلامیه انجمنلری طرفندن ایلره اولنور . فقط شمعی به قیاد

скитѣ духовни сѣдлица по всѣмъкъдѣ родѣ шериятски дѣла,
 Забележка. Допущеть се до защита и юфтицитѣ,
 които сѣ прослужили най-малко 5 год ни, и юфтицитѣ
 намѣстници, които сѣ прослужили най-малко 7 години.

§ 163. Ус ното пълномощно може да се дава предъ
 духовния сѣдъ, и въ тоя случай то се отбелѣва само въ
 протокола. Писменото пълномощно трѣба да бѣде завъ-
 рено отъ нотарусъ.

§ 164. Салѣржанието на писменитѣ документи по дѣла,
 поджани на мюсюлманскитѣ духовни сѣдлица и относящи
 се до парични суми, не може да бѣде спрочертано съ sei-
 делески покъзнии.

Когато, обаче, противъ подобно писмено доказа ел-
 ство е подалата препирня за пошлогъ, въ такъвъ случай
 се поставява съгласно изрѣченото; разпоредение на закона за
 Гражданското Сѣдлоризводство

§ 165. Въ случай че странитѣ закъватъ сѣмнение въ
 истинността на акта, сѣдятѣ се удостоюбравя въ неговата
 истинность чрезъ сравнение съ други акты, чрезъ сличане
 съ почерка и разпитване на ония свидетели, които сѣ под-
 писани въ сѣмня актъ и за което съставя протоколъ.

§ 166. По настояническитѣ дѣла юфтицитѣ и мюфтий-
 скитѣ намѣстници сѣ длѣжни да изпълняватъ всички длѣж-
 ности и формалности, които Законътъ на Настояничесвото
 възлага на мировитѣ сѣдии (в. чл. 15) отъ Закона на на-
 стойничеството).

§ 167. Общитѣ недозоръ нель мюсюлманскитѣ духовни
 сѣдлица принадлежи на Министра на Вншнитѣ Работи
 и на Изповѣданята.

Тези недозоръ се упражнява отъ началника на въроиз-
 повѣдния отѣлъ, чрезъ съответнитѣ инспектори при сѣ-
 щото министерство.

Контролитѣ на религиознитѣ пароски на д хванитѣ сѣ-
 длица принадлежи на Главногю Мюфтийство.

ГЛАВА VIII.

В а к ж ф и.

§ 168. Реснички общински вѣкѣфи въ Царството се
 управляватъ отъ настоятелствата на мюсюлманскитѣ въро-

174
 وقتنامہ بری موجیہہ متولیلہ طر فندان ارادہ اولیان اوقاف ، متولیلہ
 یمان نواع اولیوق و فتنامہ کی سر و طوموجیہہ جرات اسلامیہ طر فندان
 ادارہ اولیوق . آتیج جاعت اسلامیہ وقتنامہ بری تولیہ مشروط مکاف
 متولیلہ فندان بایدر ، متولیلہ بر اوقاف اولیوق فتنامہ بری تولیہ مشروط فندان
 حق نواع اولیوق ، اولیوق ادارہ سے باہر تحت این باجہہ مناز مالک
 فصل خار جیہہ و مذاہب فندان سے عالمدر ،
 ۱۷۵ مددہ — باجہہ خصوصی و یخود و بیٹہ فندان اوقاف متولیلہ
 طر فندان جرات سلامیہ عینکولہ دوری خار جیہہ و مذاہب فندان
 خصوصی شخصت حضور بہ اجرا اولیوق .
 ۱۷۶ مددہ — اشبو فتنامہ مالک ۱۶۸ کنھی مددہ موجیہہ بید
 لودن اوقاف نواع اولیان متولیلہ اولیوق فندان ارادہ ابتدکاری اوقاف
 حسانی اولیوق حضور بایدر ،
 ۱۷۷ مددہ — خار جیہہ و مذاہب فندان تولیہ وخصت آادجہ
 جرات اسلامیہ اجندی بیج و شرا نواع ، التات ، استبدال ،
 استقراس معاملان فندان بیدر ، بر خصوص نواع تنظیم اولیوق فندان
 اولیوق فندان اولیوق التات لاتی ، و بولک فندان ، مشار مالک قار شولہ ،
 بالہ اولیوق کنھی بکن ؟ مددہ مستقر مالک نہ مقصدہ صرف اولیوق ؟
 استقراس اعناسک سورت و منابھی وسارہ بری حادی راسباب موجیہہ لاجھی
 ربط اولیوق لازمدر .
 ۱۷۸ مددہ — جرات اسلامیہ اولیوق التات ، تعمیرات ، صل
 پیش و اخبار ، ملاقی مرایدہ نظامنامہ موجیہہ اجرا بایدر ، بیک
 لہ اولیوق اولیان تعمیرات منھی مو ۲۰۰۰ لہ قندر اولیان متصرف طر
 فندان تصدیق اولیوق . سابقش التات و اخبار بہ ایک ایک لاتی منجوز
 تعمیرات مرایدہ علی منھی و با منھی وکیلک باش منبیک واستاہیہ
 ارسال ایدہ یکی اسباب موجیہہ لاجھی اولیوق خار جیہہ و مذاہب فندان
 رقی طر فندان تصدیق اولیوق .

изповѣдни общини. Вакфитѣ, обаче, които се а се управ-
 вляватъ отъ мютевелии, споредъ учредителнитѣ имъ ак-
 тове „вакфнаме“, се отнѣкатъ отъ рѣшетѣ на послед-
 нитѣ и се управляватъ, съгласно условията на вакфна-
 метата, отъ настоятелствата, а на мютевелиитѣ настоятел-
 ството пазаша пределеното въ вакфнамото възнагрѣжде-
 ние, като имъ се представя само правото на обикновенъ
 надзоръ върху тия вакффи.

Рѣшенето на всички възникнали спорове, по управ-
 вленieto на вакфитѣ, принадлежи на Министерството на
 Външнитѣ Работи и на Изповѣданята.

§ 169. Всяко прехвърляне на члѣтенъ или мютевелий-
 ски вакффи отъ мютевелията върху настоятелството на мю-
 сламската вѣро-зловѣдна община става въ прислужието
 на единъ спечеленъ делегатъ на Министерството на Външ-
 нитѣ Работи и на Изповѣданята

§ 170. Всички мютевелии, които, до влизането въ сила
 на тая уставъ, управляватъ вакффски имоти, сж длѣжни
 да представятъ отчетъ за управлението отъ тѣхъ вакфф-
 ски имоти, сждъ като управлението на последнитѣ се отне-
 ме отъ тѣхъ, съгласно § 163 отъ тая уставъ.

§ 171. Настоятелството не може нито да ку ува, нито
 да продава и ипотекира, нито да построява, нито да за-
 мена сѣщински вакффи, нито да сключва заеми безъ пред-
 варително разрѣшение на Министерството на Външнитѣ
 Работи и на Изповѣданята. Молбата за тази цель трѣбва
 да бже придружена съ мотивирано постановление, въ ко-
 ето между другото да се изложи нуждата, която е продик-
 тувала взетото решение, ползата отъ него; средствата за
 покриване на разходите сумата на която тѣ възлизатъ,
 цельта, за която ше бже употребенъ заемъ; начинатъ и
 средствата за амортизацията му и пр.

§ 172. Построяване, поправяне, продаване и даване
 подъ нѣмъ на вакффи се извършва отъ настоятелството,
 съгласно Закона за Търговетъ. Поправки до 1000 лева се
 утвърждаватъ отъ окръжния мюфтия, такава до 2000 лева
 — отъ окръжния управителъ, Търговетъ за продажба и
 построяване на имоти и д вше подъ нѣмъ, както и ония
 за поправки повече отъ 2.00 лева се утвърждаватъ отъ
 Министерството на Външнитѣ Работи и на Изповѣданята,
 възъ основа на мотивирано мнение на инспективния мюф-
 тия или мюфтински намѣстникъ, препратено чрезъ Глав-
 ното Мюфтийство.

۱۷۵

۱۷۴۳ ملده — فراغ ، تفرغ ، انقضاء] ، اجاز ، استیصال کی اوقافه غایب اصول شرعیہ اور زیر تہ باجمہ معاملات تصرفیہ باش متذکرہ مؤسسات دینیہ و وقفیہ عدلہ آئین اصولاً اجرائی ملامہدن سوکرا خا توجیہ و مدعیب نظارتک رخصتہ قیزایہ اجرائی رشتور و بر معاملات نظارتک اعتبارقلمدن سه کی موقع اجرائیہ قویلدور .

۱۷۴۵ ملده — ۱۸۰۶ هجری معصومه منگور مقبولین بری وقت ایدر وزیرالشمس ایدر وجود عینک اولدور و مقبول اولور واقفان کیمسه تالیف کیمسه ای تقابل انجیوریت دولتمردین جماعت اولدورده کیم .

۱۷۵۰ ملده — شیو انظامنامک سرعیتدن تقی آتی سوکرا باش مفتی و غارستان حجازی باجمہدینی شیون اموال و وقفیایہ حوامع و بخرجه مابدمت نظمیوت بردهنرلی خارجه و مذاعب نظریه ارساہ تجروردور .

باش مفتی عراق ایدر ، برفعه حوامع و مکاتب نامردور اولورده حق وصیت

و خبیہ کی تبریک بر جدیدی نظار بر کی مدرک کیموردور .

۱۷۶۱ ملده — مؤسسات دینیہ و وقفیہ مدبری بر مدیر برخاصیہ حی اوج کایدن تشکیل ایدر . مدیریت حوامع شرعیہ مؤسسات خیریہ ساری و بولایه مشروط املاک و عقارات وقفیہ بر بولورک سزاقعلی انشیف (جهانی) توزیع و تنظیم ایله بولورک وقفیقلر مد مندرج اولان جهتلرله تاملرله حیا اولدوکن جهتلری و سزاقعلی اوصالی لازمی حای اولور بولدیقی تدقیق ایدر . و حوامع شرعیہ و مؤسسات خیریہ کوقفیایه تاملرینه و جسامتلرینه و موقع اعینلرینه کوره جهات مزبورده خدیشی قاج کیشی طرفندن ایغا اولورده بنه جگتی تعیین و اوقفر قسمه تفریق ایدر .

اوقف اسلامیه ختنده باش متذکرکجه پایلمسی لازم کان ماملارده مطالعه سی بان ایله و قنات عینت عمر میبه و خصوصیه سی ختنده تملیات احضار و اعطاء و واردات وقفیه ک مشروط لهرینه صرف ایدر بولایدیلدیکی تدقیق و تعقیب ایدر . مدیریت ایغا ایلدیکی شیون ماملارخی خارجه و مذاعب

[*] ارثا انتقال مقصدور . مترجم

35

§ 173. Всички юридически сделки съ вакфитѣ, като прехвърляне, придобиване, преминаване по наследство, наемане, заемна и пр. пр., предвидени въ нредбитѣ за вакфитѣ въ шерката и минали по установления редъ презъ отдела за вакфитѣ при Главното Мюфтийство, ставатъ съ предварително разрешение на Министерството на Вншнитѣ Работи и на Изповѣданията и; влизать въ сила, следъ като бъдатъ утвердени стъ сѣщото Министерство.

§ 174. Когато нѣкой отъ посоченитѣ въ § 168. отъ тоя уставъ мѣстевелия умре, позале оставка, или бѣде уволненъ и мютевелитѣ не е нѣкое стъ децата на учредителя на вакфѣ, мютевелитството не се възлага на друго лице, а минава направо подъ управлението на настоятелството.

§ 175. Главнитѣ Мюфтия е длъженъ, 6 месеца следъ влизането въ сила на тоя уставъ, да представи въ Министерството на Вншнитѣ Работи и на Изповѣданията подробенъ списъкъ на всички вакфски имоти въ Царството, както и на свещенослужителитѣ при джамитѣ и другитѣ молитвени домове.

Главнитѣ Мюфтия е длъженъ също така да представя въ сѣщото министерство, въ края на всѣко тримесечие, ведомостъ за завещанията и даренията, направени въ полза на джамитѣ и училищата.

§ 176. Отдѣленето за Духовенството и Вакфитѣ при Главното Мюфтийство се състои отъ: начальникъ, счетоводитель и трика писери. То разпредѣля и урежда свещенослужителскитѣ и служителски служби по джамитѣ и други благотворителни учреждения, както и вакфскитѣ имоти, които сѣ посветени на тия учреждения; провѣрва службитѣ, които се съдържатъ въ учредителнитѣ актове (вакфнаметатѣ), както и ония, които по обичая се възлагатъ на лица, които отговарятъ на ценза; вземайки подъ съображение съдържанкето на учредителнитѣ актове, обичая, голѣмината, мѣстоположението и важността на тия учреждения, разпредѣля длъжноститѣ въ тѣхъ и определя броя на лицата, отъ които тѣзи длъжности биха могли да се изпълняватъ; представя мнение по всички формалности на вакфитѣ, които Главното Мюфтийство трябва да извършва; пригответъ и дава нужнитѣ указвания по общото и ча-

стилно полезна не на вакфитѣ и следи за правилното употребување на вакфскиот приход. За асичко извршено, то дојде во Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието.

Началникот и счетоводителот на тоа одделение се поставени во велезе на Висшиот Духовен Суд при Главното Мюфтиство, кога тој последниот разиска въпроси од духовен и вакфски характер.

Забележка. За началник и счетоводител на тоа одделение Главното Мюфтиство представила по двама кандидати, од кои Министерството назначила по едниот. § 177. Министерството дава по нивна, постројават и подвржат сѫздана за трговатѣ, всички закони. Следз като се изврши трга, министерствата извршат, презз мюфитѣ или мюфтиците наместничества, цѣлата прелија во Главното Мюфтиство. „Одделение за Духовенството и Вакфитѣ“, което следз като разгледа и даде писмено мнението си по неа, испраша за одобрение на Висшиот Духовен Суд при Главното Мюфтиство.

Сжшо така, кога министерствата издават постановления, че продажбата или замѣната на един вакфски имот е во полза на вакфа, мѣстниот мюфти или мюфтиот наместник, като го придружи со мотивирано мнение испраша тоа постановление во Главното Мюфтиство. — Одделение за Духовенството и Вакфитѣ. Ако тоа постановление се одобри од Главното Мюфтиство, последното поиска разрешение од Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието за продаването или замѣната на въпросниот вакфски имот.

§ 178. При одделение „за Духовенството и Вакфитѣ“ има обща вакфска каса, за сѣлжитѣ на която е отговорен счетоводител на тоа одделение.

Заплатитѣ на началник, счетоводител и писаритѣ на тоа одделение, както и разноситѣ по канцеларијата во него, се покриват од приходитѣ на всички други настоятелства во Царството, согласно тѣхнитѣ бюджети като од приходитѣ на вакфитѣ се отпават по 10 %.

Забележка. Счетоводителот представя гаранција, определена од Главното Мюфтиство и утврдена од Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието.

§ 179. Одделение за „Духовенството и Вакфитѣ“ приговорила емогаен свой бюджет, който испраша за утврждение во Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието. Излизанитѣ во тој бюджет то внес во Българската Народна Банка во края на всѣка година за

позаритѣ. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение.

Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение.

Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение.

Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение.

Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение.

Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение.

Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение.

Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение.

Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение.

Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение.

Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение.

Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение.

Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение.

Министерството на Вншните Работи и на Изповеданието. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение. — Бюро за трговатѣ и управителот на тоа одделение.

§ 184. Поддържателите и административни власти съгласно да участват на време в мѣстното съдебно дело на мюфтийскитѣ и мюфтийскитѣ намѣстници и следитѣ при изпълнение на служебнитѣ имъ права и длъжности.

§ 185. Публични поднески за съборене на волли по-жертвуванка за религиози, благотворителни и обществени цели стелатъ съгласно издвоенитѣ правилници и законни и съ предварително разрешение на Министерството на Външнитѣ Работи и на Империалията.

§ 186. Главнитѣ Мюфтия, мюфтийскитѣ намѣстници и следитѣ при духовнитѣ съдилища, както и служещитѣ при тѣхъ, иматъ всички права и задължения на български държавни чиновници.

§ 187. Два месеца следъ влизането въ сила на тоя уставъ, се извършватъ избори за вакъфски настоятелства, само за първия предвиденъ отъ устава срокъ.

§ 188. Постройката, откриването и угедбата на духовностоучилище „Нюваабъ“ ще стане поособенъ правилникъ,

§ 189. Тоя уставъ влиза въ сила единъ месецъ следъ обнародването му въ „Държавенъ Вестникъ“ и отминая „временнитѣ пражиза за духовното управление на мюсюлманитѣ“ и всички други наредби които му противоречатъ.

184. ماده — پوليس و ملكيه مأمورتي منى و مفتي و كيانه به حكم شروع و جنبه و صلاحيتى داخله اميرا و ايتامى مأمورين بوقت و زنديه مدارت و تسهيلات باعنه مجبوران بوقت .

185. ماده — خصوصيات دينيه مؤسسات خيره و منافع عموميه اجون علما انا جمعي اولجه خارجيه مذاعب نظارندان و اجنت المستحصلان و انهرق بو ياديه قوانين موضوعه و نظامات مرعيه . توقيت اجرا اولتور .

186. ماده — باش مفتي ، مئيدلر ، مفتي و كيانى و حكم شرعيه و بولتلك مأمورين مأمورين دولتك حقوق و وظيفته باللكمترلر .

187. ماده — اشيو نظامنامه لك سرعيتندن ايكي آي صوكر اعلاميا نظامنامه كوسترلن برنجي مده فدر وقت قوميه بولتلكى اتخاين اجرا اولتور .

188. ماده — مكتب بولتلك انشا و كساد و تنظيمى بر اعلاميا نظامنامه اليه تبين اولتور .

189. ماده — اشيو نظامنامه حكومت غرضيه تارىخ لسردن بر آي صوكر امرى اجرا اولوب مسلمان ادارو و حايه بولتلكه دائر اعلاميا نظامنامه اليه بو نظامنامه مخالف ديكر باجته اعلاميا تلىرى فسخ ايدير .

تذليل
 مختلف امور دولتيه نالند قوانين موجيجه خريته دولت منقده تحصيل
 اولان رسوم و خريته تعديل و اتمامه بكي رسوم و خريته دولتيه

كومت خريته ۹۳ نوسرو في ۲۸ نومو ۱۹۲۴ تاريخي
 دار قانون

سخته شده نشر اولشمور
 خريته و مذاهي نظارته نالند مواد (دن مسايلو نالند قسي)
 ۲ ماده — مارستان و اخنده كي مسلمان مؤسسات ديه اداره و تشكياتي
 نظام مدهي موجيجه آلمان رسوم و خريته دولتيه بروجي آني تعيين ادياره
 (نظام مدهي ۶۴ موجيجه دولتيه ۳ بندي موجيجه خدمه)
 ۵۰۰ ليو

عابيه نك امتحاني ايجون
 ب) امتحان مدهي موفق اولوبده نظام مدهي نك ۶۸ موجي مدهي موجيجه
 دولتي ويا دولتي تعيين اولان خدمه غاييه نك
 ۲۰۰ ليو

و) نظام مدهي نك ۹۹ موجي مدهي نك ۶ موجيجه دولتيه ويا دولتي
 و كاتنه نوسرو اولان نك امتحاني ايجون
 غ نظام مدهي نك ۱۰۵ موجي مدهي موجيجه آلمان اولان نك مدهي نك ۱۰۰ ليو
 نيه ۱ : دولتي ويا دولتي و كاتنه خريته دولت منقده بالاده مدهي نك
 وار اولان مدهي نك اصول نما كات حقوقيه نك ۷۸۳ ، ۷۶۹ ، ۷۷۰ و ۷۷۲

موجي مدهي نك مدهي نك رسوم و خريته دولتيه تحصيل ادياره
 نيه ۲ : (آ) و (و) موجيجه امتحانه دخول بدن هم شخصدن
 آلمان خريته يوز ليو سي امتحان قومينيوني منقده نك
 اراده جاري

كومت خريته نك ۳۰ نوسرو ۱۰ ميس ۹۲۴ تاريخي سخته شده نشر
 اولان ۱۰۵ نوسرو اراده جاري ايله باغارستان مسلمانلاري مؤسسات ديه
 اداره و تشكياتي نظام مدهي نك ۱۰۵ موجي مدهي نك بيك ليو
 اولان بيك ليو و ۲) ۱۴۸ موجي مدهي نك يوز ليو بيك ليو ايله ،
 بيك ليو اولان بيك ليو ايله ابلاغ اولشمور .

**ПРИЛОЖЕНИЕ.
 ЗАКОНЪ**

за измѣненіе и дополненіе на члѣки отъ такситъ и беринитъ, както и за новитаквива, събирани въ приходъ на държавното съкровище, съгласно съзаконитъ по разнитъ ведомства. Публикуванъ въ Държавенъ Вѣстникъ брой 93 отъ 28 юлий 1924 год.

По Министерството на Вншнитъ Работи и на Изповѣданията.

Чл 2. Резиѣра на такситъ и беринитъ, които се събиратъ въ приходъ на държавното съкровище, съгласно устава за духовното устройство и управление на мюсюлманитъ въ Царството се определятъ, както следва:

- а) за изпитъ на свещенослужителитъ, съгласно § 64, ал. 3 отъ сѣщия уставъ 400
- б) отъ всѣки свещенослужителъ, и държавль изпита и назначень за мюфтия или мюфтийски намѣстникъ, съгласно § 68 отъ сѣщия уставъ 200
- в) за изпитъ на всѣки кандидатъ за мюфтия или мюфтийски намѣстникъ, съгласно § 99, заб. 2 отъ сѣщия уставъ 400
- г) за позволителни за вѣччавање (изиняемете), съгласно § 105 отъ сѣщия уставъ 100
- Забелѣжка 1. Освенъ посоченитъ по-горе приходи въ приходъ на държавното съкровище, мюфтиятъ и мюфтийскитъ намѣстници събиратъ още и предвиденитъ приходи въ чл. 763, 765, 770 и 772 отъ Закона за гражданското сьдородство.
- Забелѣжка 2. Отъ послѣднитъ, такса за изпитъ по буква "а" и "б" по § 99 заб. отъ всѣка текса на лице съ за възнаграждение на изпитната комисия.

УКАЗЪ

№ 105

публикуванъ въ Държавенъ Вѣстникъ, брой 30 отъ 10 май 1924 година.

§ 147 и 148 отъ Устава за духовното устройство и управление на мюсюлманитъ въ Царство България се измѣнятъ както следва:
 1) въ § 147 цифрата 1,000 става 10,000;
 2) въ § 148 цифрата 100 става 1,000 и цифрата 1,000 става 10,000.